ਭਾਰਤ ਕਾ ਗੀਤ

ਲੇਖਕ—

...ਾਣ ਨਾਥ ਦੱਤ (ਐਮ. ਏ. ਪੀ. ਈ. ਐਸ.)

... ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਸਕੂਲਸ ਪੰਜਾਬ (ਰਿਟਾਇਰਡ)

ਪੁਸਤਕ ਮਿਲਨੇ ਕਾ ਪਤਾ—

ਚੌਧਰੀ ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਥ ਦੱਤ

੧੨੧-ਰੇਲਵੇ ਰੋਡ, ਅੰਬਾਲਾ ਛਾਉਣੀ

ਮੁਲ ਇਕ ਰੁਪਿਆ

ਭਾਰਤ ਕਾ ਗੀਤ

(*Approved by The Government of the Panjab. Vide D. P. I's. C. M. No. 5285—6/80—55—B,-41249 Dated Simla the 13th October, 1955*).

ਲੇਖਕ—
ਚੌਧਰੀ ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਥ ਦੱਤ (ਐਮ. ਏ. ਪੀ. ਈ. ਐਸ.)
ਡਿਪੁਟੀ ਡਿਵਿਅਨਲ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਸਕੂਲਸ ਪੰਜਾਬ (ਰਿਟਾਅਰਡ)

ਪੁਸਤਕ ਮਿਲਨੇ ਕਾ ਪਤਾ—
ਚੌਧਰੀ ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਥ ਦੱਤ
੧੨੧-ਰੇਲਵੇ ਰੋਡ, ਅੰਬਾਲਾ ਛਾਉਣੀ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ—
ਚੌਧਰੀ ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਥ ਦੱਤ,
੧੨੧ ਰੇਲਵੇ ਰੋਡ, ਅੰਬਾਲਾ ਛਾਵਨੀ ।

ਪ੍ਰਥਮ ਸੰਸਕਰਣ ੧੦੦੦

ਮੁਦਰਕ—
ਸ੍ਰੀ ਹੰਸ ਰਾਜ ਮੈਨੇਜਰ,
ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼ ਲਿਮਿਟਿਡ, ਅੰਬਾਲਾ ਛਾਵਨੀ ।

ਸੂਚੀ ਪੱਤਰ

——*——

ਸ਼ੁਧ ਅਖਰ

1.	ਮਨ	ਰਾਸ਼ਟ੍ਰ ਗੀਤ		ਮਠ = ਮਨ
2.	ਜਹਾਂ	ਤਰਾਨਾ ਏ ਹਿੰਦੀ		ਜਹਾਂ = ਜਨਾਂ
3.	ਜਾਗ	ਭਾਰਤ ਕਾ ਗੀਤ	Page No. 1	ਜਾਗ = ਜਾਗੋ
4	ਅਬ	,,	,,	ਅਬ = ਸਬ
	ਭਗੀ	,,	,,	ਭਗੀ = ਭੰਗੀ
4.	ਬੱਚੇ	ਗੀਤ 2	Page No 3	ਬੱਚੇ = ਬੱਚੋ
5.	ਬੁਢਾ	,,	,, 4	ਬੁਢਾ = ਬੂੜਾ
6.	ਬੜੜਾਗੀ	ਗੀਤ 3	,, 6	ਬੜੜਾਗੀ = ਬੰੜਭਾਗੀ
7.	ਬਿਪਤ	ਗੀਤ 4	,, 9	ਬਿਪਤ = ਬਿਪੰਨ
8.	ਭਲਾਂ	ਗੀਤ 5	,, 13	ਭਲਾ = ਭੋਲਾਂ
9.	ਰਮ	ਗੀਤ 5	,, 15	ਰਮ = ਰਾਮ
10.	ਕੀ	,,	,, ,,	ਕੀ = ਜ਼ੀ
11.	ਬੜ ਬੜ	ਗੀਤ 6	,, 17	ਬੜ ਬੜ = ਬੜੇ ਬੜੇ
12.	ਹਠੀਲੇ	ਗੀਤ 6	,, 18	ਹਠੀਲੇ = ਰੋਹੀਲੇ
13.	ਅੰਧਰਾ	ਗੀਤ 8	,, 22	ਅੰਧੰਰਾ = ਅੰਧੇਰਾ
14	ਚਤਰਾਈ	ਗੀਤ 8	,, ,,	ਚਤਰਾਈ = ਚਤੁਰਾਈ
15.	ਸੰਦਰ		,, ,,	ਸੰਦਰ = ਸੁੰਦਰ
16.	ਜਲਮ		,, 23	ਜਲਮ = ਜ਼ੁਲਮ
17.	ਅਹਿੰਸਾ	,,	,, ,,	ਅਹਿੰਸਾ = ਆਹਿੰਸਾ
18.	ਮਾਤਾ	,,	,, ,,	ਮਾਤਾ = ਮਾਤ
19.	ਸੰਤ	ਗੀਤ 9	Page No 25	ਸੰਤ = ਸੰਤੋਂ
20.	ਸਮ	ਗੀਤ 9	,, ,,	ਸਮ = ਸੋਮ
21.	ਸੱਜਰੋਂ	ਗੀਤ 9	,, ,,	ਸੱਜਰੋਂ = ਸੱਜਾਰੋਂ
22.	ਰਖਿਆ	ਗੀਤ 10	,, 26	ਰਖਿਆ = ਰਕਸ਼ਾ
23.	ਬਜ਼	ਗੀਤ 10	,, 27	ਬਜ਼ = ਬਾਜ਼
24.	ਹੀ	ਗੀਤ 11	Page No 28	ਏਕ = ਹੀ
25.	ਹਿੰਦ	,,	,, 30	ਹਿੰਦ = ਹਿੰਦੂ
26.	ਜਾਪਾਨ	,,	,, ,,	ਜਾਪਾਨ = ਈਰਾਨ

27.	ਭਰ	ਗੀਤ 13	,,	37	ਭਰ=ਬਰ
28.	ਸਰਦਾਰ	ਗੀਤ 13	,,	37	ਸਰਦਾਰ=ਸਹਤਾਜ
29.	ਮਧਰ	ਗੀਤ 15	Page No	42	ਮਧਰ=ਮਧੁਰ
30.	ਸਲਹ	ਗੀਤ 16	,,	44	ਸਲਹ=ਸੁਲਹੁ
31.	ਪ੍ਰਚਰ	,, ..	,,	..	ਪ੍ਰਚਰ=ਪ੍ਰੀਚਰ
32.	ਗਲਕਾਰੀ	,, 17	,,	48	ਗਲਕਾਰੀ=ਗੁਲਕਾਰੀ
33.	ਤੂਹਫ਼ੇ	,, 18	,,	52	ਤੁਹਫ਼ੇ=ਤੋਹਫ਼ੇ
34	ਬਿਜ	,, 18	,,	53	ਬਿਜ=ਬ੍ਰਿਜ
35.	ਬਾਕ	,, 18	,,	54	ਬਾਕ=ਬਾਕੀ
36.	ਲੁੰੜ੍ਹਾਤਾ	,, 19	,,	55	ਲੁੰੜ੍ਹਾਤਾ=ਲੁੰਦਾਤਾ
37.	ਪਿਅਰ	,, 19	,,	55	ਪਿਅਰ=ਪਿਆਰ
38.	ਬਸਾਦੇ	,, 20	,,	56	ਬਸਾਦੇ=ਬਮਾਦੇਂ
39.	ਹਥ	,, 20	,,	57	ਹਥ=ਹਾਥ
40.	ਘੁਮਰ	,, 21	,,	58	ਘੁਮਰ=ਘੁਭਰ
41.	ਪੇਡੋਂ	,, 21	,,	59	ਪੇਡੋਂ=ਪੇੜੋਂ
42.	ਤੀਰੰਦਜ਼ੀ	,, ,,	,,	59	ਤੀਰੰਦਜ਼ੀ=ਤੀਰੰਦਾਜ਼।
43.	ਬਲੋਂ	,, 22	,,	61	ਬਲੋਂ=ਬੈਲੋਂ
44.	ਜਜਮੋਂ	,, 24	,,	64	ਜਜਮੋਂ=ਜਾਜਮੋਂ
45.	ਸਭ	,, 26	,,	68	ਸਭ=ਸਭਯ
46.	ਸਰ	,, 27	,,	70	ਸਰ=ਸਭ
47.	ਕਾਲਜਾ	,, 30	,,	78	ਕਾਲਜਾ=ਕਲੇਜਾ
48.	ਪੜ	,, 31	,,	79	ਪੜ=ਪੜੇ
49.	ਸੰਤਰੀ	,, 31	,,	83	ਸੰਤਰੀ=ਮੰਤਰੀ
50.	ਮੰਤਰੀ	,, 31	,,	83	ਮੰਤਰੀ=ਸੰਤਰੀ
51.	ਪੇਸ	,, 31	,,	88	ਪੇਸ=ਪ੍ਰੇਸ

ਰਾਸ਼ਟ੍ਰ ਗੀਤ

ਵੰਦੇ ਮਾਤਰਮ

ਸੁਜਲਾਂ ਸੁਫਲਾਂ ਮਲਯਜ–ਸ਼ੀਤਲਾਂ ਸ਼ਸਜਸ਼ਿਆਮਲਾਂ ਮਾਤਰਮ
ਸ਼ੁਭ੍ਰ-ਜਜੋਤਸਨਾ–ਪੁਲਕਿਤ–ਯਾਮਨੀਂ ਫੁੱਲ ਕੁਸ਼ੁਮਿਤਦ੍ਰੁਮ-
ਦਲ--ਸ਼ੋਭਿਨੀਂਮ –
ਸੁਹਾਸਿਨੀ ਸੁਮਧੁਰ–ਭਾਸ਼ਿਣੀਂ ਸਖਦਾਂ ਵਰਦਾਂ ਮਾਤਰਮ–ਵੰਦੇ

——:o:——

ਰਾਸ਼ਟ੍ਰ ਗੀਤ

ਜਨ ਗਨ ਮਨ ਅਧਿਨਾਇਕ ਜੈ ਹੇ ਭਾਰਤ–ਭਾਗਯ ਵਿਧਾਤਾ।
ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਧੁ ਗੁਜਰਾਤ ਮਰਾਠਾ ਦ੍ਰਾਵਿੜ ਉਤਕਲ ਬੰਗ।
ਵਿੰਧਯ ਹਿਮਾਚਲ ਯਮੁਨਾ ਗੰਗਾ, ਉੱਤਛਲ-ਜਲਧੀਤਰੰਗ।
ਤਵ ਸ਼ੁਭ ਨਾਮੇ ਜਾਗੇ, ਤਵ ਸ਼ੁਭ ਆਸ਼ਿਸ਼ ਮਾਗੇ।
ਗਾਹੇ ਤਵ ਜੈ—ਗਾਥਾ ।

ਜਨ ਗਨ ਮੰਗਲ ਦਾਇਕ ਜੈ ਹੇ, ਭਾਰਤ ਭਾਗਯ ਵਿਧਾਤਾ।
ਜੈ ਹੇ ! ਜੈ ਹੇ ! ਜੈ ਹੇ ! ਜੈ ਜੈ ਜੈ ਜੈ ਹੇ।

ਤਰਾਨਾ ਏ ਹਿੰਦਾਂ

ਸਾਰੇ ਜਹਾਂ ਸੇ ਅੱਛਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਂ ਹਮਾਰਾ,
ਹਮ ਬੁਲਬੁਲੇਂ ਹੈਂ ਇਸ ਕੀ ਯਿਹ ਗੁਲਿਸਤਾਂ ਹਮਾਰਾ।
ਪਰਬਤ ਵੋਹ ਸਭ ਸੇ ਊਂਚਾ ਹਮਸਾਇਆ ਆਸਮਾਂ ਕਾ,
ਵੋਹ ਸੰਤਰੀ ਹਮਾਰਾ ਵੋਹ ਪਾਸਬਾਂ ਹਮਾਰਾ।
ਗੋਦੀ ਮੇਂ ਖੇਲਤੀ ਹੈਂ ਇਸ ਕੀ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਨਦੀਆਂ,
ਗੁਲਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਨ ਕੇ ਦਮ ਸੇ ਰਸ਼ਕੇ ਜਹਾਂ ਹਮਾਰਾ।
ਮਜ਼ਹਬ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਤਾ ਆਪਸ ਮੇਂ ਬੈਰ ਕਰਨਾ,
ਹਿੰਦੀ ਹੈਂ ਹਮ ਵਤਨ ਹੈ ਹਿੰਦੋਸਤਾ ਹਮਾਰਾ;
ਯੂਨਾਨੋ ਮਿਸ੍ਰੋ ਰੋਮਾਂ ਸਭ ਮਿਟ ਗਏ ਜਹਾਂ ਸੇ।
ਅਬ ਤਕ ਮਗਰ ਹੈ ਬਾਕੀ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਂ ਹਮਾਰਾ।
ਕੁਛ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ ਹਸਤੀ ਮਿਟਤੀ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰੀ,
ਸਦੀਓਂ ਰਹਾ ਹੈ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੌਰੇ ਜ਼ਮਾਂ ਹਮਾਰਾ।

———— (ਇਕਬਾਲ)

ਭਾਰਤ ਕਾ ਗੀਤ

ਗੀਤ ੧

ਜੈ ਹਿੰਦ ਜਾਗੋ ਭਾਰਤ ਵਾਲੋ,
ਨੀਂਦ ਸੇ ਚੌਂਕੋ ਭੀ ਮਤਵਾਲੋ।
ਰੈਣ ਗਈ ਅਬ ਭੋਰ ਭਈ ਹੈ,
ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਔਰ ਸੇ ਔਰ ਭਈ ਹੈ।

ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਦੁਨੀਆ ਜਾਗੀ,
ਜਨਤਾ ਕਾਮ ਕਾਜ ਮੇਂ ਲਾਗੀ।
ਸਾਥੀ ਨਿਕਲ ਗਏ ਅਬ ਆਗੇ,
ਮਾਰ ਛਲਾਂਗੇਂ ਦੌੜੇ ਭਾਗੇ।

ਤੁਮ ਸੋਏ ਹੋ ਬੇਚ ਕੇ ਘੋੜੇ,
ਪੀ ਕਰ ਦੂਧ ਕੇ ਭਰੇ ਕਟੋਰੇ।

ਖੁੱਰਾਂਟੋਂ ਸੇ ਜਗੇ ਪੜੋਸੀ,
ਅਪਨੀ ਰਹੀ ਵਹੀ ਮਦਹੋਸ਼ੀ।

ਜਾਗੇ ਅਫਗ਼ਨੀ ਔਰ ਭਗੀ,
ਅਪਨੀ ਚਾਲ ਵਹੀ ਬੇਢੰਗੀ।

ਰੂਸ, ਚੀਨ, ਯੂਰਪ, ਅਮਰੀਕਾ,
ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਔਰ ਅਫ਼ਰੀਕਾ।

ਮਿਸਰ ਅਰਬ ਈਰਾਨ ਮਲਾਇਆ,
ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਜਾਪਾਨ ਕੋਰੀਆ।

ਸਭ ਕੋ ਸਭ ਤੱਯਾਰ ਖੜੇ ਹੈਂ,
ਚੌਕੰਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਖੜੇ ਹੈਂ।

ਸੋਚ ਸੀ ਹੈ ਕੁਛ ਦਿਲ ਮੇਂ ਸਭ ਕੇ,
ਭਾਂਪ ਰਹੇ ਹੈਂ ਚੁਪਕੇ ਚੁਪਕੇ।

ਸਭ ਕੀ ਆਂਖੇਂ ਇਧਰ ਜਮੀ ਹੈਂ,
ਚਹੁੰ ਓਰ ਇੱਕ ਹਮੀ ਹਮੀ ਹੈਂ।

ਸੋਨੇ ਕੀ ਚਿੜੀਆ ਹੈ ਭਾਰਤ,
ਕਾਮਧੇਨ ਗਈਆ ਹੈ ਭਾਰਤ।

ਗੀਤ ੨

ਹਿੰਦੀ ਤੂ ਕਿਉਂ ਲੇ ਹਿਚਕੋਲੇ,
ਜਾਦੂ ਵੋਹ ਜੋ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲੇ।

ਬਨ ਠਨ ਕਰ ਅਬ ਨਿਕਲੋ ਪਿਆਰੇ,
ਸ਼ੇਰ ਕੇ ਬੱਚੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰੋ।

ਅਬ ਮਿਲ ਜੁਲ ਕਰ ਸਾਰੇ ਭਾਈ,
ਹਿਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਸਿੱਖ ਈਸਾਈ।

ਰਾਜਾ ਪਰਜਾ ਠੱਗ ਔਰ ਠਾਕੁਰ,
ਹਿੰਦੀ ਅੱਵਲ ਹਿੰਦੀ ਆਖ਼ਿਰ।

ਸਭ ਕੋ ਪ੍ਰੀਤ ਕੀ ਰੀਤ ਸਿਖਾ ਦੋ,
ਘਰ ਘਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਜੋਤ ਜਗਾ ਦੋ।

ਇਸ ਪਰ ਭੀ ਜੋ ਸਰ ਹੋ ਕੋਈ,
ਆਏ ਸੌ ਸੌ ਬਾਰ ਵੋਹ ਦੋਹੀ।

ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਅਪਨਾ,
ਉਜਲਾ ਸੁਥਰਾ ਵਾਸ ਹੈ ਅਪਨਾ।

ਏਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭੂਤ ਹੈ ਅਪਨਾ,
ਇੱਕ ਇੱਕ ਪੂਤ ਸਪੂਤ ਹੈ ਅਪਨਾ।

ਅਬ ਬਾਤੋਂ ਕਾ ਸਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਅਬ ਘਾਤੋਂ ਕਾ ਸਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਮਾ ਹੈ ਕੁਛ ਕਰ ਦਿਖਲਾਨੇ ਕਾ,
ਉਲਝੀ ਗਾਂਠੇਂ ਸੁਲਝਨੇ ਕਾ।

ਸਮਾ ਭਿਆਨਕ ਕਾਮ ਬੜਾ ਹੈ,
ਬੋਝਾ ਸਿਰ ਪਰ ਆਨ ਪੜਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਕੀ ਸੰਤਾਨ ਤੁਮਹੀ ਹੋ,
ਵੀਰੋਂ ਕੀ ਪਹਿਚਾਨ ਤੁਮਹੀ ਹੋ।

ਦਵੈਸ਼ ਹਟਾ ਕਰ ਪਿਆਰ ਬੜ੍ਹਾ ਕਰ,
ਫੂਟ ਮਿਟਾ ਕਰ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾ ਕਰ।

ਬਚਾ ਬੂਢਾ ਨਰ ਔਰ ਨਾਰੀ,
ਏਕ ਏਕ ਸਭ ਬਾਰੀ ਬਾਰੀ।

ਦੇਸ਼ ਕੇ ਅਰਪਨ ਜਾਨ ਲੜਾ ਦੋ,
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਾ ਦੋ।

ਗੀਤ ੩

ਸੁ-ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਛਾਇਆ ਤੁਮ ਪਰ,
ਗਰੁੜ †ਹੁਮਾ ਕਾ ਸਾਇਆ ਤੁਮ ਪਰ।

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਕੇ ਵੰਸ਼ਜ ਤੁਮ ਹੋ,
ਭੀਮ ਅਰਜੁਨ ਕੇ ਵੰਸ਼ਜ ਤੁਮ ਹੋ।

ਭਰਤ ਵੀਰ ਲਕਸ਼ਮਣ ਸ਼ਤਰੁਘਨ,
ਅੰਗਦ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਔਰ ਹਨੁਮਨ।

ਭੀਸ਼ਮ ਦਰੋਣ ਕਰਣ ਯੁਧਿਸ਼ਠਰ,
ਅਭਿਮਨਜੁ ਸੇ ਵੀਰ ਬਹਾਦੁਰ।

---

† ਹੁਮਾ--ਗਰੁੜ ਦੀ ਤਰਹ ਕਾ ਏਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਕਸ਼ੀ ।

ਹਰਿਸ਼ਚੰਦ੍ਰ ਔਰ ਜਨਕ ਸੇ ਰਾਜਾ,
ਪਰਸ਼ੁਰਾਮ ਬਲਰਾਮ ਸੇ ਯੋਧਾ।

ਰਵੀਦਾਸ ਜੈਸੇ ਪੁਰੁਸ਼ੋਤਮ,
ਟੀਕਾ ਰਾਮ ਸੇ ਸੰਤ ਨਰੋਤਮ।

ਦੇਵ ਗੁਰੂ ਭਗਵਾਨ ਸੇ ਨਾਮੀ,
ਗੁਰੂ ਸੰਤ ਮਤ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ।

ਮਹਾਵੀਰ ਭਗਵਾਨ ਸੇ ਯੋਗੀ,
ਜੈਨ ਗੁਰੂ ਵਿਦਵਾਨ ਸੇ ਯੋਗੀ।

ਚੈਤੰਨ ਮਹਾਂਪ੍ਰਭੂ ਉਪਕਾਰੀ,
ਦੇਸ਼ ਕੇ ਸੇਵਕ ਦੇਸ਼ ਹਿਤਕਾਰੀ।

ਔਰ ਅਸ਼ੋਕ ਸੇ ਚੱਕਰਵਰਤੀ,
ਜਿਨ ਕੇ ਆਗੇ ਝੁਕ ਗਈ ਧਰਤੀ।

ਜਿਨ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਦੁਨੀਆਂ ਜੀਤੀ,
ਜਿਨ ਕੀ ਅਕੱਥ ਅਲੌਕਿਕ ਨੀਤੀ।

ਸ਼ਾਲਵਾਨ ਵਿਕ੍ਰਮ ਸੇ ਰਾਜਾ,
ਮਨੂ. ਔਰ ਚਾਨਕ ਸੇ ਨੇਤਾ।

ਨਿਆਇਕਾਰ ਨਿੱਯਮ ਨਿਰਮਾਤਾ,
ਨੀਤੀ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਦਾਤਾ।

ਸ਼ੂਰਵੀਰ ਪਰਤਾਪ ਸੇ ਰਾਣਾ,
ਛੱਤ੍ਰ ਸਾਲ ਔਰ ਰਾਣਾ ਸਾਂਗਾ।

ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਮਰਹੱਟਾ ਯੋਧਾ,
ਸ਼ੂਰਵੀਰ ਨਿਰਬਲ ਪਤਰਾਖਾ।
ਧਰਮ ਵੀਰ ਬੰਦਾ ਵੈਰਾਗੀ,
ਜਿਸ ਨੇ ਆਨ ਪੈ ਜਾਨ ਤਿਆਗੀ।

ਦਯਾ ਨੰਦ ਸੁਆਮੀ ਉਪਕਾਰੀ,
ਵਿਦਿਆਵਾਨ ਬਾਲ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ।
ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਨਾਗਰ,
ਈਸ਼੍ਵਰ ਚੰਦਰ ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ।

ਚੰਦ੍ ਗੁਪਤ ਦਾਹਰ ਔਰ ਪੋਰਸ,
ਅਸਕੰਦਰ ਕੀ ਰੋਕੀ ਸ਼ੋਰਸ਼।
ਕਾਸਿਮ ਕੇ ਦੂਤੋਂ ਕੋ ਟੋਕਾ,
ਗ਼ੌਰੋਂ ਕੇ ਹਮਲੋਂ ਕੋ ਰੋਕਾ।

ਰਣ ਕੇ ਧਨੀ ਬਾਤ ਕੇ ਪੱਕੇ,
ਸ਼ੀਸ਼ ਕਟਾਏਂ ਰਣ ਮੇਂ ਡਟ ਕੇ।
ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥੇ,
ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੋਂ ਕੇ ਇਕ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ।

ਸ਼ੇਰ ਸੂਰਮਾ ਰਣ ਕੇ ਧਨੀ ਥੇ,
ਨੀਤੀ ਨਿਆਏ ਕੇ ਇਕ ਪੁਤਲੇ ਥੇ।
ਤੇਜਸ੍ਵੀ ਬੜਭਾਗੀ ਦਾਨੀ,
ਰਾਜ ਕਾਜ ਮੇਂ ਥੇ ਲਾਸਾਨੀ।

ਗੀਤ ੪

ਹਿਊਮ ਗੋਖਲੇ ਦਾਦਾ ਭਾਈ,
ਚਿਤਰੰਜਨ ਔਰ ਮਾਲਵੀਆ ਜੀ।
ਲੋਕਮਾਨਯ ਭਗਵਾਨ ਤਿਲਕ ਤੋ,
ਥੇ ਨਰਸਿੰਘ ਰੂਪ ਹੀ ਮਾਨੋ।
ਧਰਮ ਰਾਜ ਕੇ ਕੜੇ ਸਿਪਾਹੀ,
ਖ਼ਰਦੌਲੀ ਕੇ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ।
ਵਿਠਲ ਕਾ ਜਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਮਰਨਾ,
ਹਿੰਦ ਕੀ ਗ਼ੈਰਤ ਪਰ ਹੈ ਧੱਬਾ।
ਲਜਪਤ ਰਾ ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ,
ਦੇਸ਼ ਕੀ ਜਿਸ ਨੇ ਲਜ ਪਤ ਰਾਖੀ।
ਭਾਈ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਸ਼ਹੀਦੀ,
ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਸੁਖਦੇਵ ਵਹੀਦੀ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸੇ ਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦੁਰ,
ਲੇਖ ਰਾਮ ਦੱਤ ਦਾਸ ਦਿਲਾਵਰ।

ਵੀਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੀ ਪਗੜੀ,
ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਭਾਲਨੀ ਹੋਗੀ।

ਬਿਪਤ ਚੰਦ੍ਰ ਕਰਤਾਰ ਸਰਾਬਾ,
*ਸਰਫ਼ਰੋਸ਼ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ।

ਪਰਵਾਨੇ ਜਾਂਸੋਜ਼ ਨਿਰਾਲੇ,
ਕਾਮਾ ਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਵਾਲੇ।

ਪੂਜਯ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗਵਾ ਦਮਨ ਕੇ,
ਪ੍ਰਿਅ ਪਤੰਗੇ ਸ਼ਮਏ ਵਤਨ ਕੇ।

§ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕੂਕੇ,
ਲੁਧਿਆਣੇ ਮੇਂ ਤੋਪ ਸੇ ਫੂੰਕੇ।

ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਭੁਨੇ ਜੋ,
ਉਨ ਸਭ ਕੀ ਕੁਛ ਯਾਦ ਭੀ ਹੈ ਤੋ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੀ ਪਾਕ ਸ਼ਹਾਦਤ,
ਦੇਸ਼ ਕੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕੌਮ ਕੀ ਇੱਜ਼ਤ।

ਗੁਮਨਾਮ ਔਰ ਕਈ ਦੀਵਾਨੇ,
ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸੂਲੀ ਗਾਤੇ ਗਾਨੇ।

* ਸਰਫ਼ਰੋਸ਼—ਸਿਰ ਬਚਨੇ ਵਾਲਾ।
§ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀਓਂ ਕੇ ਗੁਰੂ ਥੇ, ਜਿਨ ਕੇ ਪੜ ਕੂਕੇ ਗਊ-ਬਧ ਰੋਕਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਨਿਕਲੇ, ਲੁਧਿਆਨੇ ਕੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਤੋਪ ਸੇ ਉੜਾ ਦੀਏ।

ਅਭੀਸ਼ਾਪ ਬਾਪੂ ਹੱਤਿਆ ਕਾ,
ਸਦੀਓਂ ਕੇ ਤਪ ਸੇ ਉਤਰੇਗਾ।

ਮਿਹਨਤ ਸੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਸੇ,
ਦੇਸ਼ ਕੀ ਸੇਵਾ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਸੇ,

ਉੱਚ ਹਸਤੀਓਂ ਮੇਂ ਭਾਰਤ ਕੀ,
ਥੇ ਇਕ ਸ਼ਿਆਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੁਕਰ ਜੀ।

ਧੰਨ ਜਨਮ ਧੰਨ ਉਨ ਕੀ ਮਾਤਾ,
ਧੰਨ ਪਿਤਾ ਧੰਨ ਉਨਕੇ ਭਰਾਤਾ।

ਤੂ ਅਬ ਜਾਗ ਜ਼ਰਾ ਪੰਜਾਬੀ.
ਫ਼ਤਹਿ ਕੀ ਤੋ ਤੁਹੀ ਹੈ ਚਾਬੀ।

ਕਈ ਬਾਰ ਦੇਖੇ *ਨੱਜ਼ਾਰੇ,
ਖ਼ੂਨ ਭਰੇ ਹਮਲੇ ਬਟਵਾਰੇ।

ਰਾਮ - ਚੰਦ੍ਰ—ਸਿੰਘ--ਰਾਜ--ਨਾਰਾਇਣ,
ਹੋਂਗੇ ਸਭ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਪਰਾਇਣ।

ਪਰ ਵਹਿ ਫੂਟ ਕਾ ਰੋਗ ਪੁਰਾਨਾ,
ਕਰਮੋਂ ਕਾ ਫਲ ਈਸ਼ਵਰ ਮਾਨਾ।

ਨਿੰਦਾ ਬਦਲਾ ਫੂਟ ਡਿਠਾਈ,
ਕਪਟ ਈਰਸ਼ਾ ਮਾਨ ਬੜਾਈ।

---

* ਨੱਜ਼ਾਰੇ—ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਔਰ ਲੀਡਰੀ ਕੀ ਕੁਛ ਲਤ ਭੀ,
ਰੋਕ ਰਹੀ ਹੈ ਉੱਨਤੀ ਅਪਨੀ।

ਇਨ ਸਭ ਸੇ ਉਠ ਊਪਰ ਭਾਈ,
ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੇਤ ਦੁਹਾਈ।

——:o:——

ਗੀਤ ੫

ਰਿਸ਼ੀਓਂ ਕਾ ਮੁਨੀਓਂ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਵਲੀਓਂ ਕਾ ਨਬੀਓਂ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਯੋਧਾਓਂ ਗੁਣੀਓਂ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਨੇਤਾਓਂ ਧੁਨੀਓਂ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਸ਼ੰਕ੍ਰ ਵਿਵੇਕਾ ਨੰਦ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਆਨੰਦ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ,
*ਸੂਰੀ ਬੈਰਮ ਖਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਅੱਬੁਲ ਫ਼ਜ਼ਲ ਫ਼ੈਜ਼ੀ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਮੁਨਸ਼ੀ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਰਹੀਮ ਖ਼ਾਨ ਖ਼ਾਨਾਂ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਸੱਯਦ ਅਹਿਮਦ ਖਾਂ ਕਾ ਭਾਰਤ।

* ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ।

ਨੌ ਰਤਨੀ ਟੋਡਰ ਮਲ ਰਾਜਾ, ਬੀਰਬਲ ਮੁੱਲਾ ਦੋ ਪਿਆਜ਼ਾ।

ਰਾਜਾਓਂ ਕੀ ਸ਼ਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਨੱਵਾਬੋਂ ਕੀ ਆਨ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਸ਼ੇਖ ਬਰਹਮਨ ਖ਼ਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਸੱਯਦ ਔਰ ਅਫ਼ਗਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਸੁੱਨੀ ਔਰ ਸ਼ੀਆ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਮੀਰ ਪੀਰ ਮਿਰਜ਼ਾ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਛੱਜੂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਹੀਰ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਮੀਰਾ ਕੀ ਬਾਨੀ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਝਾਂਸੀ ਕੀ ਰਾਨੀ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਸੁਆਮੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨੰਦ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਭੋਲਾ ਭਾਈ ਦੇਸਾਈ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਰਫ਼ੀ ਅਹਿਮਦ ਕਿਦਵਾਈ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਕਵੀਓਂ ਕੇ *ਅੰਬੋਹ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਹੈ ਯਿਹ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਅੰਬੋਹ : ਸਮੂਹ।

ਗ਼ਾਲਿਬ ਔਰ ਜ਼ਫ਼ਰ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਇਕਬਾਲ ਔਰ ਅਕਬਰ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਮੋਮਨ ਦਾਗ਼ ਅਮੀਰ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਹਾਲੀ ਔਰ ਮੁਨੀਰ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਉਫ਼ਕ ਮੀਰ ਸੌਦਾ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਦਾਦੂ ਸ਼ਮਸ ਜ਼ਿਆ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਭਗਤ ਫ਼ਰੀਦ ਬੁਲ੍ਹੇ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਦੁਲਹਨ ਔਰ ਦੂਲਹੇ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਰਾਂਝੇ ਹੀਰ ਸਿਆਲ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਸੋਹਨੀ ਔਰ ਮਹੀਂਵਾਲ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਪੂਰਨ ਔਰ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਰਾਇ ਹਕੀਕਤ ਯਾਦ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਤੁਲਸੀ ਕਾਲੀ ਸੂਰ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਮਹਾਂ ਰਿਸ਼ੀ ਟੈਗੋਰ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਖ਼ੁਮਖ਼ਾਰ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਰਤਨ ਨਾਥ ਸਰਸ਼ਾਰ ਕਾ ਭਾਰਤ।

[1]ਵੀਰ [2]ਬਚਨ [3]ਵਰਮਾ ਕਾ ਭਾਰਤ,
[4]ਮੋਹਨ ਦੀਵਾਨਾ ਕਾ ਭਾਰਤ।

---

1 ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ। 2. ਹਰਿਵੰਸ ਰਾਇ ਬ
ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਿੰਦੀ ਕਵੀ। 3. ਮਹਾਂ ਦੇਵੀ ਵਰਮਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਿੰਦੀ ਕਵਿਤ
4. ਡਾ: ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ।

[1]ਮੋਹਨ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕਾ ਭਾਰਤ,
[2]ਸੁਆਮੀ ਤੀਰਥ ਰਾਮ ਕਾ ਭਾਰਤ।

[3]ਹਾਜ਼ਿਕ ਅਜਮਲ ਖ਼ਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ,
[4]ਅੰਸਾਰੀ ਕੀ ਸ਼ਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਮੌਲਾਨਾ ਆਜ਼ਾਦ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਕੈਫ਼ੀ ਔਰ ਨਾਸ਼ਾਦ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਕੁੰਜ਼ਰੂ ਕਾ ਕਿਚਲੂ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਜਯਕਾਰ ਸਪਰੂ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਆਯੰਗਰ ਆਇਰ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਸੱਯਦੈਨ ਜ਼ਾਕਿਰ ਕਾ ਭਾਰਤ।

[5]ਕਲ੍ਹਣ ਹੋਣਹਾਰ ਕਾ ਭਾਰਤ,
[6]ਜਾਦੋ ਨਾਥ ਸਰਕਾਰ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਰਮਨ ਰਿਸ਼ੀ ਮਦਹੋਸ਼ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਯਿਹ ਅਰਵਿੰਦੂ ਘੋਸ਼ ਕਾ ਭਾਰਤ।

---

1. ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੋਹਨ ਰਾਇ। 2. ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਤੀਰਥ। 3. ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਯੂਨਾਨੀ ਹਕੀਮ ਅਜਮਲ ਖ਼ਾਨ। 4. ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਡਾ: ਅੰਸਾਰੀ। 5. ਰਾਜ ਤਰੰਗਿਣੀ ਕਾ ਲੇਖਕ ਕਲ੍ਹਣ। 6. ਸਰ ਯਾਦੂ ਨਾਥ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਇਤਿਹਾਸ ਕਾਰ।

ਸਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਬੋਸ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਰਾਸ਼ ਬਿਹਾਰੀ ਘੋਸ਼ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਲਤਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਖ਼ਾਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਖ਼ਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਹਰਦਿਆਲ ਵਿਦਵਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਸਾਵਰਕਰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਨਾਮ ਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਭੈਨੀ ਜੋ ਅਸਥਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਆਲਮ ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ।

ਆਰ. ਡੀ. ਰਾਇ ਜਵਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ,
ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਉਸਮਾਨ ਕਾ ਭਾਰਤ।

* ਮਹਾਂ ਆਤਮਾ ਹੰਸ ਰਾਜ ਜੀ, ਤਿਆਗ ਮੂਰਤੀ ਸ੍ਰੀ ਗੋਸੁਆਮੀ।

---

* ਮਹਾਤਮਾਂ ਹੰਸਰਾਜ, ਗੋਸੁਆਮੀ ਗਣੇਸ਼ ਦੱਤ

——:o:——

ਗੀਤ ੬

ਬੜੇ ਬੜੇ ਬਲਵਾਨ ਹੈਂ ਤੁਮ ਮੇਂ,
ਯੋਧਾ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈਂ ਤੁਮ ਮੇਂ ।

ਦਾਨ ਵੀਰ ਧਨਵਾਨ ਹੈਂ ਤੁਮ ਮੇਂ,
ਸ਼ੂਰਵੀਰ ਰਣਵਾਨ ਹੈਂ ਤੁਮ ਮੇਂ ।

ਧਰਮਵੀਰ ਗੁਣਵਾਨ ਹੈਂ ਤੁਮ ਮੇਂ,
ਨੇਤਾ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹੈਂ ਤੁਮ ਮੇਂ ।

ਭਾਰਤ ਕੀ ਸੰਤਾਨ ਤੁਮਹੀ ਹੋ,
ਭਾਰਤ ਕਾ ਸਨਮਾਨ ਤੁਮਹੀ ਹੋ ।

ਤਾਨ ਸੈਨ ਵਿਸ਼ਣੂ ਦੇਗੰਬਰ,
ਡੇ ਭਾਸਕਰ ਉਦੇ ਸ਼ੰਕਰ ।

ਪਰਬਤ ਜੀਤ ਸ਼ਰੱਪਾ ਤੇਨ ਸਿੰਘ,
ਪਵਨ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਰਦਾਰ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ।
ਮੇਘੋ ਮੋਪਲਾ ਰੰਗੜ ਝੇਹਰਾ,
ਭੀਲ ਗੋਂਡ ਸੰਥਾਲ ਕਨੌਰਾ।
ਰਾਜਪੂਤ ਰਣਜੀਤ ਰੰਗੀਲੇ,
ਮਰ ਹੱਟੇ ਮਨਚਲੇ ਹਠੀਲੇ।
ਗੁੱਜਰ ਜਾਟ ਅਹੀਰ ਕੁਮਾਂਊਂ,
ਸਿੱਖ ਗੋਰਖਾ ਬਲ ਬਲ ਜਾਊਂ।
ਮੇਵਾੜ ਔਰ ਚਿਤੌੜ ਕੇ ਰਾਣਾ,
ਇੱਕ ਇੱਕ ਸਾ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਘਰਾਣਾ।
ਨੇਪਾਲ ਔਰ ਭੂਟਾਨ ਕੇ ਯੋਧਾ,
ਸਾਰੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਕੇ ਯੋਧਾ।
ਤਲਵੋਂ ਪਰ ਤੱਯਾਰ ਖੜੇ ਹੈਂ,
ਜਾਨ ਹੀਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਖੜੇ ਹੈਂ।
ਏਕ ਇਸ਼ਾਰੇ ਪਰ ਨੇਤਾ ਕੇ,
ਲਪਟੇਂ ਝਪਟੇਂ ਰਣ ਮੇਂ ਡਟ ਕੇ।
ਇਕਦਮ ਯੂੰ ਘਮਸਾਨ ਪੜੇਗਾ,
ਪਲ ਮੇਂ ਆਸਮਾਨ ਗੂੰਜੇਗਾ।
ਸਭ ਕੀ ਭੂਲ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਏ,
ਸਾਂਚ ਕੋ ਆਂਚ ਕਭੀ ਨਾ ਆਏ।
ਨਿਆਇ ਕੀ ਯਿਹ ਅਚਲ ਕਹਾਨੀ,
ਦੂਧ ਦੂਧ ਔਰ ਪਾਨੀ ਪਾਨੀ।

ਗੀਤ ੭

ਸੀਤਾ ਸਾਵਿਤਰੀ ਹੈਂ ਤੁਮ ਮੇਂ,
ਗੀਤਾ ਗਾਇਤਰੀ ਹੈਂ ਤੁਮ ਮੇਂ।

ਜਨਕ ਦੁਲਾਰੀ ਰਾਜ ਕੁਸ਼ੱਲਿਆ,
ਮਾਤ ਯਸ਼ੋਧਾ ਸਤੀ ਅਹਿਲਿਆ।

ਸ਼ੈਵਿਆ ਕੁੰਤੀ ਔਰ ਗੰਧਾਂਰੀ,
ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਸੀ ਪਤੀ-ਬ੍ਰਤ ਨਾਰੀ।

ਆਨੰਦ ਮਈ ਮਾਤ ਸੀ ਦੇਵੀ,
ਪਾਂਡੀ ਚਰੀ ਮਾਤ ਸੀ ਦੇਵੀ।

ਅਸੰਧ ਮਿੱਤਰਾ ਦੁਰਗਾ ਬਾਈ,
ਸ਼ਵਰੀ ਇੰਦਰਾ ਪੰਨਾ ਦਾਈ।

ਜਗ ਜਨਨੀ ਜਗਦੰਬਾ ਮਾਈ,
ਜਗਤ ਮਾਤ ਕਸਤੂਰਾ ਬਾਈ।

ਵਿਜਯ ਲਕਸ਼ਮੀ ਚੰਦਰ ਲੇਖਾ,
ਅਮੁਤੁੱਸਲਾਮ ਔਰ ਸੁਚੇਤਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ ਸਰੋਜਨੀ ਨੰਡੋ,
ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰੀ ਨਹਿਰੂ।

ਅਰੁਣਾ ਆਸ਼ਾ ਨੰਦੀ ਅਮਲਾ,
ਰੇ ਰੇਣੁਕਾ ਸਰਲਾ ਕਮਲਾ।
ਮ੍ਰਿਣਾਲਿਨੀ ਸਾਰਾ ਬਾਈ
ਮ੍ਰਿਦੁਲਾ ਐਲਾ ਦੁਰਗਾ ਬਾਈ।

ਰਾਮ ਰਖੀ ਸੀ ਪਤੀਬਰਤਾ ਬਰ,
ਐਨ ਸਮੇਂ ਜੋ ਚੜ੍ਹੀ ਚਿਤਾ ਪਰ।
ਰਾਜਾ ਦਾਹਰ ਕੀ ਕੰਨਯਾਏਂ,
ਰਣ ਮੇਂ ਲੜਤੀ ਪਕੜੀ ਜਾਏਂ।

ਪਿਤਰੀ ਰਿਣ ਬਗ਼ਦਾਦ ਚੁਕਾਏਂ,
ਹੀਰਾ ਚਾਟ ਕਟਾਰੀ ਖਾਏਂ।
ਸ਼ਤਰੂ ਕੀ ਖਾਲੇਂ ਉਧੜਾਏਂ,
ਕਰ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ੋਧ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਏਂ।

——:o:——

ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ

ਗੀਤ ੯

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਜਗਤਾਰੋਂ ਮੇਂ
ਕੁਲ ਅਸਚਰਜ ਚਮਤਕਾਰੋਂ ਮੇਂ।
ਵਲੀਓਂ ਨਬੀਓਂ ਅਵਤਾਰੋਂ ਮੇਂ,
ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਕੇ †ਮਹਿਪਾਰੋਂ ਮੇਂ।

ਸੁੰਦਰ ਜਗਮਗ ਉੱਜਲ ਉੱਤਮ,
ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਸ਼ਾਕਯ ਮੁਨੀ ਗੌਤਮ।
ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਉੱਧਾਰ ਕੇ ਕਾਰਣ,
ਜਨਤਾ ਕੇ ਉਪਕਾਰ ਕੇ ਕਾਰਣ।

† ਚਾਂਦ ਕੇ ਟੁਕੜੇਂ।

ਮੂੜ੍ਹ-ਮਤਾ ਅਗਿਆਨ ਹਟਾਨੇ,
ਸਭ ਮਿਥਿਆ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਮਿਟਾਨੇ।
ਦੂਰ ਅੰਧਰਾ ਕਰਨੇ ਖ਼ਾਤਿਰ
ਪ੍ਰਗਟ ਉਜਾਲਾ ਕਰਨੇ ਖ਼ਾਤਿਰ।
ਕਪਿਲ ਵਸਤੂ ਨੇਪਾਲ ਮੇਂ ਆ ਕਰ,
ਮਹਾਰਾਜ ਸ਼ੁਧੋਧਨ ਕੇ ਘਰ।
ਆ ਪਹਿਨਾ ਇਨਸਾਨੀ ਚੋਲਾ,
ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਸਿੱਧਾਰਥ ਉਪਜਾ।
ਵਿਦਿਆ ਸ਼ਿਕਸ਼ਾ ਮੇਂ ਅਤੀ ਚਾਤੁਰ,
ਬੋਲ ਚਾਲ ਮੇਂ ਪੁਸ਼ਪ ਪਵਿੱਤਰ।
ਨੇਜ਼ਾ ਬਾਜ਼ੀ ਤੀਰੰਦਾਜ਼ੀ,
ਖੇਲ ਕੂਦ ਮੇਂ ਸ਼ਾਹ ਸਵਾਰੀ।
ਰਾਜ ਕੁਮਾਰੋਂ ਕੇ ਸਭ ਕਰਤੱਬ,
ਚਤੁਰਾਈ ਸੇ ਸੀਖ ਲੀਏ ਸਭ।
ਫਿਰ ਉਠ ਰਾਜ ਸ੍ਵੰਬਰ ਧਾਏ,
ਰਾਜ ਕੁਮਾਰੀ ਜੀਤ ਕੇ ਲਾਏ।
ਸੰਦਰ ਅਤੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰੀ,
ਚਾਂਦ ਚਕੋਰੀ ਰਾਜ ਦੁਲਾਰੀ।
ਭੋਗੇ ਗ੍ਰਿਹਸਥ ਕੇ ਸੁਖ ਕੁਛ ਦਿਨ ਤੋ,
ਪਰ ਥਾ ਕੁਛ ਕਲਿਆਨ ਨ ਮਨ ਕੋ।

ਵ੍ਰਿਤੀ ਉਚਾਟ ਰਹਾ ਕਰਤੀ ਥੀ,
ਦਿਲ ਮੇਂ ਚਾਹ ਨ ਰਾਜ ਪਾਟ ਕੀ।
ਰੈਨ ਦਿਵਸ ਸੋਚਾ ਕਰਤੇ ਥੇ,
ਦੁਖ ਸੰਸਾਰ ਸੇ ਜਾਏਂ ਕੈਸੇ।
ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਕੀ ਸਭ ਬੀਮਾਰੀ,
ਮੌਤ ਬੁੜ੍ਹਾਪਾ ਪੀੜਾ ਭਾਰੀ।
ਕਪਟ ਦੰਭ ਯਿਹ ਮੋਹ ਸੰਸਾਰੀ,
ਝੂਠ ਲੋਭ ਯਿਹ ਅਤਿਆਚਾਰੀ।
ਬੇਰਹਿਮੀ ਯਿਹ ਜ਼ੁਲਮ ਯਿਹ ਸਖ਼ਤੀ,
ਜਾਨਦਾਰ ਪਰ ਜਾਨਦਾਰ ਕੀ।
ਇਨ ਕੋ ਧਿਤਕਾਰਾ ਕੈਸੇ ਹੋ,
ਇਨ ਸੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕੈਸੇ ਹੋ।

"ਅਹਿੰਸਾ ਪਰਮੋ ਧਰਮਾ" ਥੀ,
ਉਨ ਕੇ ਮਨ ਮੇਂ ਗੂੜ੍ਹ ਸਮਾਈ।
ਆਖ਼ਿਰ ਏਕ ਰਾਤ ਉਠ ਨਿਕਲੇ,
ਸਭ ਐਸ਼ਵਰਜ ਕੋ ਛੋੜ ਛਾੜ ਕੇ।
ਮਹਿਲ ਮਾੜੀਆਂ ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ,
ਰਾਜ ਪਾਟ ਸਭ ਛੋੜ ਕੇ ਦੌੜੇ।
ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਕੇ ਮੋਹ ਕੋ ਤਿਆਗਾ,
ਪਤਨੀ ਪੂਤ ਕੋ ਸੋਤੇ ਛੋੜਾ।

ਸਤਜ ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਖੋਜਨੇ,
ਮੁਕਤੀ ਔਰ ਨਿਰਵਾਣ ਖੋਜਨੇ।
ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਕੋ ਪਾਨੇ ਨਿਕਲੇ,
ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਂਤ ਨਿਸ ਦਿਨ ਵੋਹ ਘੂਮੇ।

ਬਰਸੋਂ ਘੋਰ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਨੀ,
ਗੁਫ਼ੋਂ ਮੇਂ ਬੈਠ ਸਮਾਧੀ ਲੀਨੀ।
ਮੰਦਰ ਕੰਦਰ ਪੂਜਾ ਕੀਨੀ,
ਤੀਰਥ ਘੂਮ ਯਾਤਰਾ ਕੀਨੀ।

ਜਗਹ ਜਗਹ *ਕੁਤਬੇ ਖੁਦਵਾਏ,
ਦੂਰ ਦੂਰ ਸੇਵਕ ਭਿਜਵਾਏ।
ਉਪਦੇਸ਼ ਆਪ ਕੇ ਸੀਧੇ ਸਾਦੇ,
ਨਿਯਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਹਿਲ ਸਹਿਲ ਸੇ।

ਅਬ ਭੀ ਏਕ ਤਿਹਾਈ ਦੁਨੀਆ,
ਮੇਂ ਹੈ ਬੌਧ ਮਜ਼ਹਬ ਕਾ ਚਰਚਾ।
ਬਿਨ ਵਰਣਨ ਭਗਵਾਨ ਬੁੱਧ ਕੇ, ਸੰਸਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਧੂਰੇ।

---

* ਸ਼ਿਲਾ ਲੇਖ

——:o:——

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਗੀਤ ੯

ਗੌਤਮ ਕਪਿਲ ਕਣਾਦ ਪਰਾਸ਼ਰ,
ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ ਵਿਆਸ ਧਨਵੰਤਰ।
ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਵਸ਼ਿਸ਼ਠ ਪਤੰਜਲ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸੇ ਕਾਮਿਲ।

ਵਲੀਓਂ ਮੇਂ ਚੋਟੀ ਕੇ ਵਲੀ ਥੇ,
ਨਬੀਓਂ ਮੇਂ ਚੋਟੀ ਕੇ ਨਬੀ ਥੇ।
ਸਿੱਧੋਂ ਸੰਤੋਂ ਸ਼ੁਭ ਤਾਰੋਂ ਮੇਂ,
ਸੋਮ ਸਿਤਾਰੋਂ ਸੱਯਾਰੋਂ ਮੇਂ।

ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਤੋਲਨੇ ਵਾਲੇ,
ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਰੋਲਨੇ ਵਾਲੇ।
ਰਾਮ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੇ ਪਿਆਲੇ,
ਸੁਆਸ ਸੁਆਸ ਨਿਤ ਪੀਨੇ ਵਾਲੇ।

ਵ੍ਯਵਹਾਰੀ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਅਭਿਆਸੀ,
ਅਨੁਰਾਗੀ ਤਿਆਗੀ ਸੰਨਿਆਸੀ।
ਸਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਿਵ੍ਯ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ,
ਅੰਤਰ—ਧਿਆਨ ਮਸਤ ਮਤਵਾਲੇ।

ਸਾਂਈ ਬਾਬਾ ਵਲੀ ਮੁਨੀਸ਼੍ਵਰ,
ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਅਮਰ ਯੋਗੀਸ਼੍ਵਰ।

ਗੁਰੂ ਗਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

ਗੀਤ ੧੦

ਮਤੀ ਦਾਸ ਔਰ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦੁਰ,
ਦਸ਼ਮ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਲਗ਼ੀਧਰ।
ਬਲੀਦਾਨ ਬਾਪ ਔਰ ਬੇਟੋਂ ਕਾ,
ਧਰਮ ਕੇ ਅਰਪਨ ਜਿਨ ਨੇ ਕੀਨਾ।
ਗਊ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੀ ਰਖਿਆ ਕੀਨੀ,
ਦੀਨ ਹੀਨ ਕੋ ਢਾਰਸ ਦੀਨੀ।
ਪਾਂਚੋ ਪਿਆਰੇ ਚੁਨੇ ਪਰਖ ਕਰ,
*ਪਹੁਲ ਛਕਾਇਆ †ਕੱਕੇ ਗਖ ਕਰ।

---

* ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਨਾ। † ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕੇ ਪਾਂਚ ਕਕਾਰ, ਕੇਸ਼, ਕੰਘਾ, ਕੱਛਾ, ਕੜਾ, ਕਿਰਪਾਨ।

ਜ਼ਾਤ ਪਾਤ ਕਾ ਜਾਦੂ ਤੋੜਾ,
ਊਂਚ ਨੀਚ ਕਾ ਭਾਂਡਾ ਫੋੜਾ।
ਜਿਨ ਚਿੜੀਓਂ ਸੇ ਬਾਜ਼ ਲੜਾਏ
ਪਾਪੀ ਪੀਟੇ ਮਾਰ ਭਗਾਏ

ਘੋੜੇ ਵਾਲਾ ਬਾਜ਼ੋਂ ਵਾਲਾ,
ਤਰਕਸ਼ ਔਰ ਤਲਵਾਰੋਂ ਵਾਲਾ।
ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਕਵੀ ਸਲੋਨਾ,
ਇੱਕ ਜਰਨੈਲ ਥਾ ਰਣ ਭੂਮੀ ਕਾ।

ਸੂਰਬੀਰ ਰਣ ਰੰਗ ਮਤਵਾਲਾ,
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਲਗ਼ੀ ਵਾਲਾ।

——:o:——

ਨੇਤਾ ਜੀ

ਗੀਤ ੧੧

ਨੇਤਾ ਜੀ ਸੁਭਹਾਸ਼ ਚੰਦ੍ਰ ਥੇ,
ਮੋਹਨ ਸਭ ਕੇ ਮਨ ਮੰਦਰ ਕੇ।

ਉਨ ਕੇ ਸਰ ਮੇਂ ਏਕ ਧੁਨ ਥੀ,
ਉਨ ਕੇ ਮਨ ਮੇਂ ਯਹੀ ਲਗਨ ਥੀ।

ਹਿੰਦ ਮੇਂ ਰਾਜ ਕਰੇਂ ਸਭ ਹਿੰਦੀ,
ਭਾਗੇਂ ਸਭ ਅਜਨਬੀ ਫ਼ਰੰਗੀ।

ਜਬ ਲੀਡਰ ਭੈ ਭੀਤ ਸੇ ਦੇਖੇ,
ਸਹਿਮੇ ਸੱਜਨ ਮੀਤ ਸੇ ਦੇਖੇ।

ਘੋਰ ਯੁੱਧ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕੀ ਠਾਨੀ.
ਯਿਹ ਪੱਕੀ ਪਰਤਿੱਗਿਆ ਕਰ ਲੀ।
ਭਾਰਤ ਕੋ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰੇਂਗੇ.
ਦੁਸ਼ਮਨ ਸਭ ਬਰਬਾਦ ਕਰੇਂਗੇ।

ਆਖ਼ਿਰ ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਕੋ ਤਜਕਰ.
ਸੀਨੇ ਊਪਰ ਪੱਥਰ ਧਰ ਕਰ।
ਚਾਂਦ ਚਕੋਰ ਚਮਨ ਸੇ ਨਿਕਲਾ,
ਬੁਲਬੁਲ ਉੜ ਗੁਲਸ਼ਨ ਸੇ ਨਿਕਲਾ।

ਹਿੰਦ ਕਾ ਹੀਰਾ ਹਿੰਦ ਕਾ ਪਿਆਰਾ,
ਭਾਰਤ ਕੀ ਆਂਖੋਂ ਕਾ ਤਾਰਾ।
ਚੁਪਕੇ ਚੁਪਕੇ ਆਂਖ ਬਚਾ ਕਰ,
ਭੇਸ ਬਦਲ ਝੁਟਲਾ ਝੁਟਲਾ ਕਰ।

ਗਿਰਤੇ ਪੜਤੇ ਉਠਤੇ ਬੜ੍ਹਤੇ,
ਹਵਾ ਫਾਂਕਤੇ ਹਵਾ ਮੇਂ ਉੜਤੇ।
ਦਿੱਲੀ ਔਰ ਲਾਹੌਰ ਸੇ ਹੋਤੇ,
ਪਿੰਡੀ ਔਰ ਪੇਸ਼ੌਰ ਸੇ ਹੋਤੇ।

ਲੰਡੀ ਕੋਤਲ ਕੂਦ ਫਾਂਦਤੇ,
ਖ਼ੈਬਰ ਔਰ ਜਮਰੂਦ ਫਾਂਦਤੇ।

ਰੂਸ ਚੀਨ ਜਾਪਾਨ ਭਾਂਪਤੇ,
ਜਰਮਨ ਔਰ ਜਾਪਾਨ ਭਾਂਪਤੇ।
ਕਫ਼ਨ ਕੀ ਚੱਦਰ ਸਿਰ ਪਰ ਬਾਂਧੇ,
ਜਾਨ ਹਥੇਲੀ ਊਪਰ ਰੱਖੇ।
ਵਾਂਛਿਤ ਲਕਸ਼ ਪੇ ਜਬ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ,
ਸੱਜਨ ਮੀਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ।
ਜੈ ਹਿੰਦ ਕੀ ਇਕ *ਪਹੁਲ ਛਕਾ ਦੀ,
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਕੀ ਸੁੱਧ ਬਿਸਰਾ ਦੀ।
ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਸਿਖ ਈਸਾਈ,
ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤ ਕੀ ਰੀਤ ਸਿਖਾਈ।
ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਕੜੀਓਂ ਮੇਂ ਯੂੰ ਜਕੜਾ,
ਰਹਾ ਭੇਦ ਮਤ ਨਾ ਕੁਛ ਝਗੜਾ।
ਜਾਦੂ ਜੰਤਰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਸੇ,
ਗੁਰ ਮੰਤਰ ਸੇ ਡਿੱਸਿਪਲਿਨ ਕੇ।
ਸੇਨਾਓਂ ਮੇਂ ਰੂਹ ਫੂੰਕ ਦੀ,
ਦੇਸ਼ ਕੇ ਊਪਰ ਮਰ ਮਿਟਨੇ ਕੀ।
ਸ਼ਾਹ ਨਵਾਜ਼ ਜਰਨੈਲ ਭੋਂਸਲੇ,
ਸੂਰਮਾ ਜਨਰਲ ਮੋਹਨ ਸਿਘ ਨੇ।

* ਅੰਮ੍ਰਿਤ।

ਰਾਨੀ ਝਾਂਸੀ ਕੀ ਪਲਟਨ ਨੇ,
ਕਾਮ ਕੀਏ ਸ਼ੇਰੋਂ ਸੇ ਬੜ੍ਹ ਕੇ।
ਨਸ ਨਸ ਮੇਂ ਇਕ ਆਗ ਲਗਾ ਦੀ,
ਯੂੰ ਭਾਰਤ ਕੀ ਸਾਖ ਬੜ੍ਹਾ ਦੀ।

ਹਿੰਦ ਕਾ ਜਬ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖੇਂਗੇ,
ਸੂਰਬੀਰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਲਿਖੇਂਗੇ।
ਜਬ ਪਹਿਲੀ ਫ਼ਹਰਿਸਤ ਛਪੇਗੀ,
ਮਾਰਟਰਜ਼ ਕੀ ਲਿਸਟ ਛਪੇਗੀ।

ਨਾਮ ਇਨ ਕਾ ਚਮਕੇਗਾ ਆਲਾ,
ਕੁੰਦਨ ਜੜਿਤ ਨਗੀਨੋਂ ਵਾਲਾ।

———*———

ਬਾਪੂ

ਗੀਤ ੧੨

ਔਰ ਵਹਿ ਬਾਪੂ ਸੋਟੀ ਵਾਲਾ,
ਖੱਦਰ ਕੀ ਲੰਗੋਟੀ ਵਾਲਾ।

ਸ਼ੁੱਧ ਨਿਡਰ ਸਤਵਾਦੀ ਬਾਪੂ,
ਆਪ ਅਪਨਾ ਫਰਿਆਦੀ ਬਾਪੂ।

ਜਨਤਾ ਕੀ ਆਂਖੋਂ ਕਾ ਤਾਰਾ,
ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਜਨ ਕਾ ਪਿਆਰਾ।

ਹਿੰਦ ਕਾ ਲਿੰਕਨ ਹਿੰਦ ਕਾ ਈਸਾ,
ਹਿੰਦ ਕਾ ਵਹਿ ਬਿਸਮਾਰਕ ਬੁੱਧਾ।

ਹਰੀਜਨੋਂ ਕਾ ਇੱਕ ਉਪਕਾਰੀ,
ਮੁਸਲਿਮ ਕਾ ਸੱਚਾ ਹਿਤਕਾਰੀ।
ਰਾਮ ਰਾਜ ਕਾ ਚਿਤ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ,
ਰਾਮ ਗੀਤ ਕਾ ਨਿਤ [1]ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ।

ਰਾਮ ਕਾ ਸੇਵਕ ਰਾਮ ਕਾ ਪਿਆਰਾ,
ਰਾਮ ਭਗਤ ਵਹਿ ਰਾਮ ਦੁਲਾਰਾ।
ਰਾਮ ਸ਼ਰਣ ਨਿਤ ਰਾਮ ਪਰਾਇਣ,
ਰਾਮ ਭਰੋਸਕ ਰਾਮ ਨਰਾਇਣ।

ਰਾਮ ਹੀ ਸੁਖ ਮੇਂ ਰਾਮ ਹੀ ਦੁਖ ਮੇਂ,
ਅੰਤ ਸਮੇ ਭੀ ਰਾਮ ਹੀ ਮੁਖ ਮੇਂ।
ਯੋਗੀ ਸੰਨਿਆਸੀ ਵੈਰਾਗੀ,
ਸਤਸੰਗੀ ਤਿਆਗੀ ਅਨੁਰਾਗੀ।

ਸਤ ਔਰ ਅਹਿੰਸਾ ਕੇ ਬਲ ਸੇ,
ਹਿੰਦ ਕੇ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨ ਕਾਟੇ।
ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਐਸੀ ਕਰੀ ਤਪੱਸਿਆ,
[2]ਕਵਿਟ ਇੰਡੀਆ ਕਰ ਦਿਖਲਾਇਆ।

ਬਲੀਦਾਨ ਸਰਵੰਸ਼ ਕਾ ਕੀਨਾ,
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦੀਨਾ।

---

[1]ਢੂੰਡਨੇ ਵਾਲਾ [2]Quit India.

*ਜਰਨਲਿਸਟ ਬੈਰਿਸਟਰ ਆਥਰ,
ਸੇਂਟ ਸਟੇਟਸਮਨ ਆਨੇਸਟ ਥਿੰਕਰ।

ਸੰਤ ਸਿੱਧ ਪਰਸਿੱਧ ਨਗੀਨਾ,
ਮਰਯਾਦਾ ਨਿੱਯਮ ਪਰਵੀਨਾ।

ਸੁਘੜ ਸਰਲ ਸੰਪੰਨ ਸਿਆਨਾ,
§ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਵਹਿ ਬੀਨਾ ਦਾਨਾ।

ਜਨਪ੍ਰਿਅ ਸੱਜਨ ਭਗਿਨੀ ਭਰਾਤਾ,
ਬੰਧੂ ਸੇਖਾ ਪਿਤਾ ਔਰ ਮਾਤਾ।

ਸਬਰ ਮਤੀ ਕਾ ਰਿਸ਼ੀ ਨਿਰਾਲਾ,
ਇਕ ਅਵਤਾਰ ਥਾ ਐਨਕ ਵਾਲਾ।

---

* Journalist, Barrister,
Author, Saint, Statesman, Honest thinker.

§ ਦੂਰ ਦਰਸ਼ੀ।

ਪਟੇਲ

ਗੀਤ ੧੩

ਸ਼ੇਰ-ਬਬਰ ਬਰਦੌਲੀ ਵਾਲਾ,
ਥਾ ਇੱਕ ਆਫ਼ਤ ਕਾ ਪਰਕਾਲਾ।
ਗਾਂਧੀ ਕਾ ਅਨਮੋਲ ਸਿਪਾਹੀ,
ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼ ਵੋਹ ਵੱਲਭ ਭਾਈ।
ਵੱਲਭ ਭਾਈ ਕੀ ਏਕ ਕਲ਼ਮ ਸੇ,
ਗਿਰੀ *ਅਰਿਸਟੋਕ੍ਰੇਸੀ ਧਮ ਸੇ।
ਨੀਤੀ ਕੀ ਊਂਚ ਤਦਬੀਰੋਂ ਸੇ,
ਡਿੱਸਿਪਲਿਨ ਕੀ ਜ਼ੰਜੀਰੋਂ ਸੇ।

* -Aristocracy.

ਜਕੜ ਲੀਏ ਸਭ ਰਾਨਾ ਰਾਜਾ,
ਜੀਤ ਲਈ ਸਭ ਸੇਨਾ ਪਰਜਾ।
†ਸਟੇਟਸ ਕਾ ਇੰਟ੍ਰੈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਇਕ ਥਾ
ਦੁਨੀਆਂ ਕਾ ਅਸ਼ਚਰਜ ‡ਮੋਜਜ਼ਾ।

ਗ਼ੈਰ ਕੇ ਛੱਕੇ ਛੂਟ ਰਹੇ ਥੇ,
ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੇ ਦਿਲ ਟੂਟ ਰਹੇ ਥੇ।
ਵੈਰੀ ਸਭ ਭੈ ਭੀਤ ਹੂਏ ਥੇ
ਹਰਸ਼ਿਤ ਹਰ ਜਾ ਮੀਤ ਹੂਏ ਥੇ।

ਚੋਰ ਉਚੱਕੇ ਕਾਂਪ ਰਹੇ ਥੇ,
ਲੁੰਡੇ ਗੁੰਡੇ ਹਾਂਪ ਰਹੇ ਥੇ।
ਮੁੱਕਾ ਘੂੰਸਾ ਥਾ ਜੇਬੋਂ ਮੇਂ,
ਧਮਕੀ ਗਾਲੀ ਪਾਜ਼ੇਬੋਂ ਮੇਂ।

ਡਰਨਾ ਤੋ ਕਾਫ਼ੂਰ ਥਾ ਉਸ ਸੇ,
ਦਬਨਾ ਝੁਕਨਾ ਦੂਰ ਥਾ ਉਸ ਸੇ।
ਰਾਮ ਰਾਜ ਕਾ ਇਕ ਝਲਕਾਰਾ,
ਆਨੇ ਲਗਾ ਨਜ਼ਰ ਹਲਕਾ ਸਾ।

ਪਰ ਵਹਿ ਫੌਲਾਦੀ ਸੇਨਾਪਤ,
ਲੋਹੇ ਕਾ ਪਾਟੇਲ ਸਭਾ ਪਤ।

† States integration. ‡ Miracle.

ਲੰਬਰ ਦਾਰੋਂ ਕਾ ਇੱਕ ਲੰਬਰ,
ਸਰਦਾਰੋਂ ਮੇਂ ਪਹਿਲਾ ਨੰਬਰ।

ਜਬ ਉੱਮੀਦੇਂ ਸਭ ਭਰ ਆਈਂ,
ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਕੀ ਰਾਤੇਂ ਘਰ ਘਰ ਆਈਂ।

ਭਾਰਤ ਕਾ ਜਰਨੈਲ ਭਯੰਕਰ,
ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੀਰੇ ਕੰਕਰ।

ਦੇਸ਼ ਕਾ ਵੋਹ ਸਰਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ,
ਹੋ ਗਿਆ ਸੁਰਗ ਧਾਮ ਕਾ ਰਾਹੀ।

——.○:——

ਰਾਜੇਂਦਰ ਬਾਬੂ

ਗੀਤ ੧੪

ਰਾਸ਼ਟ੍ਰਪਤੀ ਰਾਜੇਂਦਰ ਬਾਬੂ,
ਰਾਜਰਿਸ਼ੀ ਰਾਜੇਂਦਰ ਬਾਬੂ।

ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਔਰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਵਿਅਕਤੀ,
ਦੇਸ਼ ਕੀ ਸੇਵਾ ਦੇਸ਼ ਕੀ ਭਕਤੀ।

ਵਿਦਿਆਵਾਨ ਗੁਣੀ ਅਧਿਕਾਰੀ,
ਦਇਆਵਾਨ ਅਤੀ ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ।

ਸੇਵਾ ਸੰਯਮ ਦਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ,
ਨਿਆਇ ਦੰਡ ਨੀਤੀ ਆਧਿਸ਼ਠਾ।

ਨਿਰਮਲ ਹਿਰਦੈ ਕੋਮਲ ਬਾਣੀ.
ਜਨ ਹਿਤਕਾਰੀ ਨਿਰ ਅਭਿਮਾਨੀ।
ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਕਾ ਸੱਚਾ ਸੇਵਕ,
ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ ਸਦਾ ਉਪਾਸਕ।

ਨਿਆਇਆਧੀਸ਼ ਨਿੱਯਮ ਨਿਰਮਾਤਾ,
ਪਰਜਾ ਪਾਲਕ ਦਾਨੀ ਦਾਤਾ।
ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੁਨਨੇ ਕੋ ਰਸੀਆ,
ਰਾਮ ਭਗਤ ਬਾਪੂ ਮਨ ਬਸੀਆ।

ਨਿਸ਼ ਦਿਨ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਕੋ ਆਤੁਰ,
ਰਾਜ ਕਾਜ ਮੇਂ ਬੇਹਦ ਚਾਤੁਰ।
ਭਾਰਤ ਕਾ ਬੇਤਾਜ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ,
§ਰਸ਼ਕੇ ਜਨਕ ਯਹ ਰਸ਼ਕੇ ਅਸ਼ੋਕਾ।

ਚਿਰੰਜੀਵ ਹੋ ਰਾਜਨ ਬਾਬੂ,
ਮਾਨ ਬੜ੍ਹੇ ਦੀਰਘ ਹੋ ਆਯੂ।
ਯੁਗ ਯੁਗ ਚਮਕੇ ਜਗ ਮੇਂ ਝੰਡਾ,
ਭਾਰਤ ਕਾ ਯਹ ਰਾਜ ਤਿਰੰਗਾ।

§ Envy.

ਵਿਨੋਬਾ ਭਾਵੇ

ਗੀਤ ੧੫

ਗੁਰਮੁਖ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਵਿਨੋਬਾ ਭਾਵੇ,
ਭੂਮੀਦਾਨ ਜੋ ਯਗਜ਼ ਰਚਾਵੇ।

ਧੰਨ ਧੰਨ ਆਚਾਰਯ ਵਿਨੋਬਾ,
ਘਰ ਘਰ ਮੇਂ ਜਿਸ ਕੀ ਹੈ ਸ਼ੋਭਾ।

ਨਗਰ ਨਗਰ ਔਰ ਗ੍ਰਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਮੇਂ,
ਮਹਿਲ ਝੌਂਪੜੀ ਧਾਮ ਧਾਮ ਮੇਂ।

ਜਿਸ ਕਾ ਜਨ ਨਿਤ ਨਿਤ ਗੁਨ ਗਾਏਂ,
ਜਿਸ ਕਾ ਸਭ ਉਪਕਾਰ ਸਰਾਹੇਂ।

ਜੋ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾ ਕਰ ਸਕਤੇ ਥੇ,
ਤਾਣਾ ਰਾਵ ਨ ਕਰ ਸਕਤੇ ਥੇ।

ਜੋ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨ ਕਰ ਸਕਤੇ ਥੇ,
ਜੋ ਦਰਬਾਰ ਨ ਕਰ ਸਕਤੇ ਥੇ।

ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਨ ਕਰ ਸਕਤਾ ਥਾ,
*ਅਫ਼ਲਾਤੂਨ ਨ ਕਰ ਸਕਤਾ ਥਾ।

ਜੋ ਸਰਕਾਰੇਂ ਕਰ ਕਰ ਹਾਰੀਂ,
ਕਾਰਾਗਾਰੇਂ ਭਰ ਭਰ ਹਾਰੀਂ।

ਪਲਕ ਝਪਕ ਮੇਂ ਫੂ ਕਰ ਡਾਲਾ,
ਜਿਉਂ ਮੱਖਨ ਸੇ ਬਾਲ ਨਿਕਾਲਾ।

ਜਗਹ ਜਗਹ ਜਾ ਜਾ ਬਤਲਾਇਆ,
ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸੇ ਸਮਝਾਇਆ।

ਭਾਰਤ ਜਿਉਂ ਮਾਤਾ ਹੈ ਸਭ ਕੀ,
ਭੂਮੀ ਮਾਤਾ ਹੈ ਭਾਰਤ ਕੀ।

ਸਮਝੋ ਸੋਚੋ ਦੇਖੋ ਭਾਲੋ,
ਮਜ਼ਦੂਰੋ ‡ਦੇਹਕਾਨ ਗਵਾਲੋ।

ਗਊਓਂ ਕੇ ਉਸ ਰਖਵਾਲੇ ਨੇ,
ਗੌ-ਪਾਲੋਂ ਕੇ ਮਤਵਾਲੇ ਨੇ।

---

*ਐਰਿਸਟਾਟਲ ‡ਕਿਸਾਨ

ਬਜਾ ਬਾਂਸੁਰੀ ਸਮਝ ਗਿਆ ਹੈ
ਮਧੁਰ ਸੁਰੋਂ ਮੇਂ ਯਹ ਗਾਇਆ ਹੈ।

ਬਾਂਟ ਕੇ ਜੋ ਸਭ ਕੋ ਦੇਤਾ ਹੈ,
ਖ਼ੁਦ ਅਪਨਾ ਹਿੱਸਾ ਲੇਤਾ ਹੈ।

ਵਹਿ ਮਾਨਵ ਮੁਝ ਕੋ ਪਿਆਰਾ ਹੈ,
ਦੇਸ਼ ਕੀ ਆਖੋਂ ਕਾ ਤਾਰਾ ਹੈ।

ਮਿਲ ਜੁਲ ਕਰ ਸਭ ਕਾਮ ਕਰੇਂਗੇ,
ਦੇਸ਼ ਕਾ ਰੋਸ਼ਨ ਨਾਮ ਕਰੇਂਗੇ।

ਅਪਨੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਬੜ੍ਹੇਗੀ,
ਦੇਸ਼ ਕੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਬੜ੍ਹੇਗੀ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਕ, ਭੂਮੀਹਾਰ ਮੇਂ ਅੰਤਰ,
ਵਾਹਕ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਮੇਂ ਅੰਤਰ।

ਅਬ ਸਭ ਹਟ ਹੀ ਜਾਨਾ ਹੋਗਾ,
ਇਸ ਪਰ ਡਟ ਹੀ ਜਾਨਾ ਹੋਗਾ।

ਨਹੀਂ ਤੋ ਪਰੀਣਾਮ ਯਹਿ ਹੋਗਾ.
ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਬਲਵਾ ਡਾਕਾ।

ਵੋ ਦੀਵਾਰ ਪੈ ਲਿਖ ਰਖਾ ਹੈ,
ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਤੋ ਪੜ੍ਹ ਸਕਤਾ ਹੈ।

ਭੂਦਾਨ ਔਰ ਸੰਪੱਤੀ ਦਾਨ ਅਬ,
ਧਨ ਕਾ ਬਟਨਾ ਇਕ ਸਮਾਨ ਅਬ।

ਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ,
ਕੋਈ ਨਾ ਫਿਰ ਯਹਿ ਕਹਿ ਪਾਏਗਾ।

ਯਹਿ ਹੈ ਧਨੀ ਔਰ ਯਹਿ ਹੈ ਭਿਖਾਰੀ,
ਯਹਿ ਹੈ †ਸ਼੍ਰਮਿਕ ਔਰ ਯਹਿ ਅਧਿਕਾਰੀ।

ਭੂਤ ਮਿਟੇਗਾ ਭੇਦ ਭਾਵ ਕਾ,
ਫ਼ਰਕ ਨਾ ਹੋਗਾ ਰੰਕ ਰਾਵ ਕਾ।

ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਇਨਸਾਨ ਰਹੇਂਗੇ,
ਇਕ ਜਾਨ ਏਕ ਸਮਾਨ ਰਹੇਂਗੇ।

---

† Worker.

ਨਹਿਰੂ

ਗੀਤ ੧੬

ਵਰਤਮਾਨ ਇਤਿਹਾਸ ਕਾ ਹੀਰੋ,
ਜੇਹਲੋਂ ਕੇ ਅਭਿਆਸ ਕਾ ਹੀਰੋ।

ਜਨਨੀ ਜਨਾ ਸਪੂਤ ਇਕੇਲਾ,
ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਕਾ ਅਲਬੇਲਾ।

ਮੋਤੀ ਕਾ ਬੇਟਾ ਇਕਲੋਤਾ,
ਗੋਮੇਧਕ ਪੁਖਰਾਜ ਅਛੂਤਾ।

ਗਾਂਧੀ ਕਾ ਨੈਤਿਕ ਮੁਤਬੰਨਾ,
ਲਾਲ ਜਵਾਹਰ ਹੀਰਾ ਪੰਨਾ।

ਨਿਰਭੈ ਸ਼ੁੱਧ ਨੀਰੋਗ ਨਿਰੰਤਰ,
ਨਿਸ਼ਕਲੰਕ ਨਿਸ਼ਪਕਸ਼ ਸੁਤੰਤਰ।
ਸੁੰਦਰ ਉਜਲਾ ਸੁੱਚਾ ਸੱਚਾ,
ਸੀਨਾ ਤਨਾ ਸ਼ੇਰ ਕਾ ਬੱਚਾ।

ਦਾਨੀ ਤੇਜਸ੍ਵੀ ਬੜਭਾਗੀ,
ਮਾਨੀ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਯੋਗੀ ਤਿਆਗੀ।
ਲੇਖਕ ਵਕਤਾ ਪੰਡਿਤ ਗਿਆਨੀ,
ਸੂਰਵੀਰ ਯੋਧਾ ਮਹਾਂ ਦਾਨੀ।

†ਪਾਲਿਟੀਸ਼ਨ, ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ,
ਸਟੇਟਸਮੈਨ ਸੁਪ੍ਰੀਮ ਕਮਾਂਡਰ।
‡ਅਮਨ ਕਾ ਹਾਮੀ ਸਲਹੁ ਕਾ ਪ੍ਰੀਚਰ,
ਨਿਆਇ ਆਧੀਸ਼ ਮਧਿਅਸਥ ਪ੍ਰਭਾਕਰ।

ਪੀਸ ਅਪਾਸਲ ਆਰਬਿਟ੍ਰੇਟਰ,
ਫ੍ਰੀ ਥਿੰਕਰ ਬੈਰਿਸਟਰ ਆਥਰ,
ਤੀਕਸ਼ਣ ਬੁੱਧੀ ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ,
ਨਿਤ ਸ਼ੁਭ ਸੋਚੀ ਨਿਤ ਸ਼ੁਭ ਠਾਨੀ।

† Politician, Administrator.
Statesman, Supreme Commander.

‡ Free-thinker, barrister, author.
Peace apostle, Arbitrator.

ਬਾਤ ਬਾਤ ਮੇਂ ਰਮਜ਼ ਸੁਹਾਨੀ,
ਨੀਤੀ ਯੁਕਤੀ ਮੇਂ *ਲਾਸਾਨੀ।
ਯਹਿ ਭਾਰਤ ਕੀ ਅਮਰ ਕਹਾਨੀ,
ਚਾਰ ਖੂੰਟ ਮੇਂ ਧਾਕ ਸੁਹਾਨੀ।
ਦੇਸ਼ ਕੀ ਖ਼ਾਤਰ ਛਾਨੀ ਮਾਟੀ,
ਕਾਰਾਗਾਰ ਮੇਂ ਆਯੂ ਕਾਟੀ।
ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰ ਕਿਸਾਨ ਕਾ ਨਹਿਰੂ,
ਨਿਰਧਨ ਔਰ ਧਨਵਾਨ ਕਾ ਨਹਿਰੂ।
ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੋਂ ਕਾ ਇਕ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ,
ਦਿਲਦਾਰੋਂ ਕਾ ਇਕ ਦਿਲਦਾਦਾ।
ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਾ ਉੱਧਾਰੀ ਨਹਿਰੂ,
ਜਨਤਾ ਕਾ ਉਪਕਾਰੀ ਨਹਿਰੂ।
ਇਸ ਨੇਤਾ ਕੀ ਕੌਨ ਬਖਾਨੇ,
ਸੱਜਨ ਜਾਨੇ ਸ਼ਤਰੂ ਮਾਨੇ।
ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਸ਼ ਕਾ ਦਿਲ ਮੇਂ ਭਰਾ ਹੈ,
ਸੀਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਛਲਕ ਰਹਾ ਹੈ।
ਇਸ ਕੇ ਸ਼ੈਦਾਈ ਹੈਂ ਲਾਖੋਂ,
ਇਸ ਪਰ ਸੌਦਾਈ ਹੈਂ ਲਾਖੋਂ।

* Unique.

ਇਸ ਕੇ ਨਾਮ ਪੇ ਮਰਨੇ ਵਾਲੇ,
ਜਾਨ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ।
ਮੇਰੀ ਆਯੂ ਇਸ ਕੋ ਦੇ ਦੇ,
ਸੁਭਾ ਸ਼ਾਮ ਮਾਂਗੇਂ ਹੈਂ ਦੁਆ ਯੇ।
ਫਾਮ ਕਰੇ ਸੌ ਸਾਲ ਜੀਏ ਵੋ,
ਰੈਨ ਦਿਵਸ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਜੀਏ ਵੋ।

— ——* ——

ਗੀਤ ੧੭

ਸ਼ੁਭ ਵੀਚਾਰ ਹੋ ਜੀਵਨ ਸਾਦਾ,
ਯਹੀ ਰਹੇ ਆਦਰਸ਼ ਹਮਾਰਾ।

ਰੋਕੇਂ ਕਾਮ ਬਨੇਂ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ,
ਛੋੜੇਂ *ਔਯਾਸ਼ੀ †ਮੈਖ਼ਾਰੀ।

‡ਸਨਅਤ ਹਿਰਫ਼ਤ ਔਰ §ਗਲਕਾਰੀ,
ਚੱਪੇ ਚੱਪੇ ਪਰ **ਗੁਲਜ਼ਾਰੀ।

ਮਿਲਜੁਲ ਕਰ ਹੋ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ,
ਘਰ ਘਰ ਹਰੀ ਭਰੀ ਫੁਲਵਾੜੀ।

ਜੋਸ਼ ਸੇ ਪੈਦਾਵਾਰ ਬੜ੍ਹਾਏਂ,
ਬੇਹੂਦਾ ਔਲਾਦ ਘਟਾਏਂ।

---

* ਭੋਗ ਵਿਲਾਸ † ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਨਾ ‡ ਉਦਯੋਗ ਧੰ
§ ਕਢਾਈ, ਕਸ਼ੀਦਾਕਾਰੀ ** ਫਲ ਫੁਲ ਲਗਾਨੇ।

ਸ੍ਵਦੇਸ਼ੀ ਕੀ ਰਟ ਲਗ ਜਾਏ,
ਮਾਲ ਬਦੇਸ਼ੀ ਕਮ ਹੋ ਜਾਏ।

ਬਾਹਰ ਸੇ ਕਮ ਚੀਜ਼ੇਂ ਆਏਂ,
ਅਪਨੀਂ ਅੱਛੀ ਬਾਹਰ ਜਾਏਂ।

ਫੌਜ ਦੇਖ ਦੁਸ਼ਮਨ ਘਬਰਾਏ,
ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖ ਦਿਲ ਮੇਂ ਸ਼ਰਮਾਏ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਘੂਮੇਂ ਬੱਚੇ,
ਦੇਖੇਂ ਭਾਲੇਂ ਝੂਮੇਂ ਬੱਚੇ।

ਬਨੇਂ ਡਾਕਟਰ ਔਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ,
ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ *ਨੇਵਲ ਅਫ਼ਸਰ।

†ਐਰੋਨਾਟਿਕ ਪਾਲਿਟੈਕਨਿਕ,
§ਟੈਕਨੀਸ਼ਨ ਐਕਸਪਰਟ ਮਕੈਨਿਕ।

ਸਭ ਹੁਨਰੋਂ ਕੋ ਹਮ ਅਪਨਾਏਂ,
ਸਾਇੰਸ ਅਮਲੀ ਸਭ ਪੜ੍ਹ ਜਾਏਂ।

---

* Admiral.
† Aeronautic, Polytechnic,
§ Technician, Expert mechanic.

ਨੇਤਾ ਗ੍ਰਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਮੇਂ ਜਾਏਂ,
ਬੇਕਾਰੋਂ ਕੋ ਕਾਮ ਲਗਾਏਂ।
ਅਨਪੜ੍ਹ ਕੋ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸਿਖਲਾਏਂ,
ਪੜ੍ਹੇ ਹੂਓਂ ਕੋ ਗੁਰ ਬਤਲਾਏਂ।
ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਕਾ ਗ਼ੁਲ ਸ਼ੋਰ ਹਟਾਏਂ,
*ਹਿਰਸੋ ਹਵਾ ਕਾ ਜ਼ੋਰ ਘਟਾਏਂ।

——:o:——

* ਲਾਲਚ ਵਾਸ਼ਨਾਂ

ਗੀਤ ੧੯

ਮੂੰਹ ਛੋਟਾ ਔਰ ਬਾਤ ਬੜੀ ਹੈ,
ਕੜਵੀ ਹੈ ਪ੍ਰੂੰ ਖਰੀ ਖਰੀ ਹੈ।

ਹਿੰਦ ਕੇ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਭਾਈਓ,
ਯੂਰਪ ਕੇ ਮਤਵਾਲੇ ਭਾਈਓ।

ਮਸ਼ਰਿਕ ਕੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਭਾਈਓ,
ਮਗ਼ਰਿਬ ਕੇ ਦਿਲਦਾਦਾ ਭਾਈਓ।

ਭਾਰਤ ਕੇ ਸੌਦਾਈ ਭਾਈਓ,
ਗ਼ੈਰੋਂ ਕੇ *ਸ਼ੈਦਾਈ ਭਾਈਓ।

---

* ਚਾਹਨੇ ਵਾਲੇ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੀ ਨੇਕ ਦੇਵੀਓ,
ਮਾਈਓ ਬਹਿਨੋ ਬਹੂ ਬੇਟੀਓ।
ਕਰੇਂ ਨਕਲ ਜੋ ਬਾਤ ਕਿ ਸ਼ੁਭ ਹੋ,
ਬਰਤੇਂ ਅਕਲ ਅਗਰ ਜੋ ਅਸ਼ੁਭ ਹੋ।

ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਕੀ ਹਰ ਬਾਤ ਨਾ ਕਰਨਾ,
ਲੰਡਨ ਪੈਰਿਸ ਮਾਤ ਨ ਕਰਨਾ,
ਬਹਿ ਚਲੀ ਜਮਨਾ †ਕੌਸਰ ਬਨ ਕਰ,
ਗਲੀ ਗਲੀ ਮੇਂ ਸੜਕ ਸੜਕ ਪਰ।

ਨਾਚ ਰੰਗ ਮੁਜਰੇ ਔਰ ਗਾਨੇ,
ਸ਼ਾਦੀਓਂ ਕੇ ਸੰਗੀਤ ਬਹਾਨੇ।
ਸਿਹਰਾ ਬੰਦੀ ਮੁੰਡਨ ਮਿਲਨੀ।
ਕਲੀ ਅਨੋਖੇ ਫੂਲ ਕੀ ਖਿਲਨੀ।

ਤੁਹਫ਼ੇ ਭੇਂਟ ਅਜੀਬ ‡ਹਲੂੜ੍ਹੇ,
ਨਿਤ ਖਿਲਤੇ ਹੈਂ ਨਏ §ਸ਼ਗੂਫ਼ੇ।
*ਕਾਕਟੇਲ ਐਟ ਹੋਮ ਨਿਰਾਲੇ,
ਮਜਨੂੰ ਬਨ ਚਲੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਵਾਲੇ।

† ਬਹਿਸ਼ਤ ਮੇਂ ਸ਼ਰਾਬ ਕੀ ਨਹਿਰ ‡ Gifts and presents
§ Sprouting buds * Cocktail, At Home

ਛੱਡੋ ਦੇਹਲੀ ਸ਼ਿਮਲਾ ਜਾ ਕਰ,
ਜ਼ਰਾ ਦੇਖੀਏ ਆਂਖ ਉਠਾ ਕਰ।
ਸੁਬ੍ਹਾ ਸ਼ਾਮ ਨਿਤ ਨਈ ਨੁਮਾਇਸ਼,
ਨਕਲੀ *ਆਰਾਇਸ਼ ਪੈਰਾਇਸ਼।
ਰੈਸਟੋਰਾਂਟਸ ‡ਮੈਸ §ਕਲਬ ਮੇਂ ਜਾਨਾ,
ਰਮੀ ਫ਼ਲਾਸ਼ ਬ੍ਰਿਜ ਪੀਨਾ ਖਾਨਾ,
ਹਦ ਕੇ ਅੰਦਰ ਸਭ ਹੀ ਭਲਾ ਹੈ,
ਹਦ ਸੇ ਬਾਹਰ ਸਭ ਹੀ ਬੁਰਾ ਹੈ।
ਅਭੀ ਸੇ ਲਗਨੇ ਲਗੀ ਨਜ਼ਰ ਕਿਆ,
ਗ਼ੈਰ ਕੇ ਜਾਦੂ ਕਾ ਹੈ ਅਸਰ ਕਿਆ।
ਕਿਧਰ ਕਾ ਰੁਖ਼ ਹੈ ਕਿਧਰ ਥਾ ਜਾਨਾ,
ਬਨ ਚਲੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਫ਼ਸਾਨਾ।

---

* ਸੁੰਦਰਤਾ ਕੇ ਸਾਧਨ ‡ Mess. § Club. Rummy.

——:0:——

ਗੀਤ ੧੯

ਅਭੀ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਕਾਮ ਹੈਂ ਬਾਕੀ
ਬਲੀਦਾਨ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਹੈਂ ਬਾਕੀ।
ਸ਼ਤਰੂ ਕਰਨੇ ਰਾਮ ਹੈਂ ਬਾਕੀ.
ਘੋਰ ਯੁੱਧ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਹੈਂ ਬਾਕੀ।
ਸਤ ਔਰ ਅਹਿੰਸਾ ਕੇ ਤਪ ਸੇ,
ਸਰ ਕਰਨੇ ਹੈਂ ਬੜੇ ਮੋਰਚੇ।
ਮਿਲਵਰਤਨ ਗਠ ਜੋੜ ਕੇ ਬਲ ਸੇ,
ਜੀਤਨੇ ਅਭੀ ਹੈਂ ਕਈ *ਮਾਰਕੇ।

* ਮੈਦਾਨ

ਲੰਬੀ ਰਾਤ ਬੜੀ ਹੈ ਸਾਕੀ,
ਮਧੂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਮੇਂ ਪੜੀ ਹੈ ਬਾਕੀ।

ਪੀਤਾ ਔਰ ਪਿਲਾਤਾ ਜਾ ਤੂ,
ਹਿੰਦ ਕੀ ਖ਼ੈਰ ਮਨਾਤਾ ਜਾ ਤੂ।

‡ਜਾਮ ਪੇ ਜਾਮ ਲੁੰੜ੍ਹਾਤਾ ਜਾ ਤੂ, §ਸਾਗ਼ਰ ਪ੍ਰੇਮ ਬੜ੍ਹਾਤਾ ਜਾ ਤੂ।

ਪ੍ਰੀਤ ਕੀ ਰੀਤ ਬਤਾਤਾ ਜਾ ਤੂ,
ਪਿਆਰ ਕੇ ਗੀਤ ਸੁਨਾਤਾ ਜਾ ਤੂ।

ਭਲਾ ਹੋ ਤੇਰੀ ਮਧੂਸ਼ਾਲੇ ਕਾ,
ਮਧੂ ਕਾ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਕਾ ਪਿਆਲੇ ਕਾ।

ਭਲਾ ਹੋ ਤੇਰੇ ਮਸਤਾਨੋਂ ਕਾ,
ਭਲਾ ਹੋ ਅਪਨੋਂ ਬੇਗਾਨੋਂ ਕਾ।

ਭਲਾ ਹੋ ਸਭ ਸੰਸਾਰ ਕਾ ਸਾਕੀ,
ਭਲਾ ਹੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕਾ ਪਿਆਰ ਕਾ ਸਾਕੀ।

ਦੁਆ ਹੈ †ਅਖ਼ਗਰ ਦੀਵਾਨੇ ਕੀ,
ਖ਼ੈਰ ਹੋ ਤੇਰੇ ††ਮੈਖ਼ਾਨੇ ਕੀ।

---

‡ ਪਿਆਲੇ § ਪਿਆਲੇ † ਕਵੀ ਕਾ ਉਪਨਾਮ †† ਮਧੂਸ਼ਾਲਾ

——:o:——

ਗੀਤ ੨੧

ਮੇਲੇ ਔਰ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਏਂ,
ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਸੇ ਝੂਮੇਂ ਨਾਚੇਂ ਗਾਏਂ।

ਨਾਚੇਂ ਉਂਗਲੀਓਂ ਪੇ ਬਾਲੀਆਂ,
ਗੂੰਜਾਏਂ ਆਕਾਸ਼ ਤਾਲੀਆਂ।

ਘੂਮ ਘੂਮ ਘੁਮਰ ਕੇ ਗਾਨੇ,
ਝੂਮ ਝੂਮ ਕੇ ਮਧੁਰ ਤਰਾਨੇ।

ਜਬ ਦੇਹਾਤ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਗਾਏਂ,
ਸੁਨਨੇ ਕਾਫ਼ ਸੇ ਪਰੀਆਂ ਆਏਂ।

ਤੈਰਨਾ ਤਾਲਾਬੋਂ ਨਾਲੋਂ ਮੇਂ।
ਝੂਲਨਾ ਪੇਡੋਂ ਕੀ ਡਾਲੋਂ ਮੇਂ।

ਖੇਲੋਂ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੋਂ,
ਹਰੇ ਭਰੇ ਚੌਗਾਨ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੋਂ।

ਪਿੜ ਕੋਡੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕੇ ਦੰਗਲ,
ਨਿਤ ਦਿਨ ਹੋ ਜੰਗਲ ਮੇਂ ਮੰਗਲ।

ਲਾਠੀ ਬੱਲਮ ਤੀਰੰਦਾਜ਼ੀ,
ਘੁੜ ਦੌੜੇਂ ਔਰ ਨੇਜ਼ਾਬਾਜ਼ੀ।

*ਬੂਮਰੰਗ ਮਰਹੱਟੀ ਗਤਕਾ,
ਰੱਸਾ ਕਸ਼ੀ ਗੁਲੇਲੇਂ ਭਾਲਾ।

---

* Boomerang.

——:0:——

ਗੀਤ ੨੨

ਗਰਦਾ ਮਿੱਟੀ ਕੂੜਾ ਕਰਕਟ,
ਦਲਦਲ ਕੀਚੜ ਗੰਦ ਗ਼ਿਲਾਜ਼ਤ।
ਗੜ੍ਹੋਂ ਮੇਂ ਰੱਖੇਂ ਗਾਂਵ ਕੇ ਬਾਹਿਰ,
ਬਰਤੇਂ ਵਕਤ ਪੇ ਖਾਦ ਕੀ ਖ਼ਾਤਿਰ।
ਗੋਬਰ *ਫ਼ੁਜ਼ਲੇ ਜ਼ਾਇਆ ਨਾ ਜਾਏਂ,
ਵਕਤ ਵਕਤ ਪੇ ਕਾਮ ਮੇਂ ਲਾਏਂ।
ਚਿਊਂਟੀ ਚੂਹਾ ਦੀਮਕ ਪਿੱਸੂ,
ਮੱਖੀ ਮੱਛਰ ਕਿਰਲੀ, ਬਿੱਛੂ।

* ਵਿਸ਼ਟਾ

ਭਾਲੂ ਸੂਅਰ ਲੂਮੜੀ ਗੀਦੜ,
ਗੈਂਦਾ ਕੁੱਤਾ ਨਟਖਟ ਬੰਦਰ।
ਅਬ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਕਰਨੇ ਪਾਏਂ,
ਅਪਨਾ ਜੀਵਨ ਅਲਗ ਬਸਾਏਂ।

ਆਲ੍ਹਾ ਉਮਦਾ ਅਬ ਹੋਂ ਫ਼ਸਲੇਂ,
ਘੋੜੋਂ ਔਰ ਬੈਲੋਂ ਕੀ ਨਸਲੇਂ।
ਦੂਧ ਕੀ ਦੌਲਤ ਘਰ ਘਰ ਆਏ,
‡ਜ਼ਿਬਾ ਕਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ ਨ ਗਾਏ।

ਫਲ ਤਰਕਾਰੀਆਂ ਖ਼ੂਬ ਉਗਾਏਂ,
ਲੱਸੀ ਦੂਧ ਦਹੀ ਬਿਲਵਾਏਂ।
ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਦਸਤਕਾਰੀਆਂ,
ਸੀਖੇਂ ਬੱਚੇ ਮਰਦ ਨਾਰੀਆਂ।

ਪੁਰੁਸ਼ਾਰਥ ਕੇ ਕਾਮ ਬੜੇ ਹੈਂ,
ਮਿਹਨਤ ਕੇ ਪਰੀਣਾਮ ਬੜੇ ਹੈਂ।

---

‡ ਕਤਲ (Slaughter).

——:o:——

ਗੀਤ ੨੩

ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਚੌਪਾਲੋਂ ਮੇਂ,
ਗਊ ਰਕਸ਼ਾ ਹੋ ਗਊਸ਼ਾਲੋਂ ਮੇਂ।

*ਜ਼ੂ ‡ਮਯੂਜ਼ੀਅਮ §ਰੇਡੀਓ †ਸਿਨੇਮਾ,
§§ਤਫ਼ਰੀਹ ਕੇ ਸਾਮਾਨ ਮੁਹਈਆ।

ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਤੂਤੀ ਸਾਰੰਗੀ,
ਸੁਰੇਂ ਅਲਾਪੇਂ ਰੰਗ ਬਰੰਗੀ।

ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰ ਕਿਸਾਨ ਸੁਖੀ ਹੋ,
ਹਿੰਦ ਕਾ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਸੁਖੀ ਹੋ।

---

* Zoo ਚਿੜੀਆ ਘਰ ‡ Museum ਅਜਾਇਬ ਘਰ (ਸੰਗ੍ਰਹਾਲਯ)
§ Radio † Cinema §§ ਮਨੋਰੰਜਨ

ਲੂਲ੍ਹਾ ਲੰਗੜਾ ਕੋਹੜੀ ਹਕਲਾ,
ਅੰਧਾ ਗੁੰਗਾ ਬਹਿਰਾ ਪਗਲਾ।
ਆਸ਼੍ਰਮੋਂ ਮੇਂ ਰੱਖੇ ਜਾਏਂ,
ਸਭ ਕੇ ਲੀਏ ਸਦਨ ਬਨਵਾਏਂ।

ਸਭ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਔਰ †ਵਬਾਏਂ,
ਕਹੀਂ ਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਰਹਿਨੇ ਪਾਏਂ।
ਹਸਪਤਾਲ ਹੋਂ ਇਨਸਾਨੋਂ ਕੇ,
ਪਸ਼ੂ ਪਕਸ਼ੀ ਔਰ ਹੈਵਾਨੋਂ ਕੇ।

ਗੰਦੇ ਗਾਂਵ ਗਿਰਾ ਡਾਲੇਂ ਸਭ,
ਅੱਛੇ ਨਏ ਬਨਾ ਡਾਲੇਂ ਸਭ।
ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਟੇਹੜੇ ਛੱਪਰ,
ਗੰਦੀ ਨਾਲੀ ਕੂੜੀ ਕੀਚੜ।

ਅਬ ਦੇਹਾਤ ਮੇਂ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਏਂ,
ਹਵਾ ਰੋਸ਼ਨੀ ਘਰ ਘਰ ਜਾਏਂ।
ਉਜਲੇ ਸੁਥਰੇ ਘਰ ਹੋਂ ਸਾਰੇ,
ਸੰਪੰਨ ਹੋਂ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਹਮਾਰੇ।

---

† ਮਹਾਮਾਰੀ (Epidemics).

——:o:——

ਗੀਤ ੨੪

ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਉਦਿਓਗ ਘਰੇਲੂ,
ਤਰਹ ਤਰਹ ਕੇ *ਕ੍ਰਾਫ਼ਟ †ਹਥੇਲੂ।
ਚੌਂਕਾ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਚਰਖ਼ਾ ਚੱਕੀ,
ਦੂਧ ਦਹੀ ਮਾਖਨ ਔਰ ਲੱਸੀ।
ਸੀਨਾ ਔਰ ਪਰੋਨਾ ਘਰ ਘਰ,
ਚਾਟੀ ਔਰ ਬਿਲੋਨਾ ਘਰ ਘਰ।
ਸੂਤ ਖੇਸ ਰੇਸ਼ਮ ਫੁਲਕਾਰੀ,
ਪਟ ਤਿੱਲਾ ‡ਜ਼ਰਦੋਜ਼ੀ ਭਾਰੀ।
ਫ਼ਰਦ ਦੋਸ਼ਾਲੇ ਗਾਂਭੇ ਗ਼ੁਦਮੇ,
ਲੋਈਆਂ ਧੁੱਸੇ ਕੰਬਲ ਨਮਦੇ।
ਬੜ੍ਹੀਆ ਨਏ ਸੇ ਨਏ ਨਮੂਨੇ,
ਜਾਜਮੇਂ ਕੇ ਔਰ ਸੋਜ਼ਨੀਓਂ ਕੇ,

---

* Craft † Manual industry
‡ Embroidery

ਨਏ ਡੀਜ਼ਾਈਨ ਪਲੰਘ ਪੋਸ਼ ਕੇ,
ਦਰੀਓਂ ਕੇ ਔਰ ਕਾਲੀਨੋਂ ਕੇ।

ਛੋਟੀ ਹਲਕੀ ਕਲੇਂ ਚਲਾਏਂ,
ਹਮ ਘਰ ਘਰ ਜਾਪਾਨ ਬਨਾਏਂ।

ਸਸਤੀ ਬਿਜਲੀ ਕਾਮ ਮੇਂ ਲਾਏਂ,
ਗਾਓਂ ਕਸਬੇ ਉੱਨਤੀ ਪਾਏਂ।'

ਕਪੜਾ ਕੋਠਾ ਖਾਨਾ ਦਾਨਾ,
ਪੜ੍ਹਾ ਸਿਖਾ ਕਰ ਕਾਮ ਲਗਾਨਾ।

ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਕਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਜ਼ਰੂਰੀ,
ਵਰਨਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ ਅਧੂਰੀ।

ਗੀਤ ੨੫

ਦਾਜ ਔਰ ਕਰਜ਼ੇ ਕੀ ਲਾਅਨਤ,
ਫ਼ਸਾਦ ਔਰ ਝਗੜੇ ਕੀ ਲਾਅਨਤ।

ਖ਼ਰਚ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਵਿਵਾਹ ਸ਼ਾਦੀ ਪਰ,
ਮੁਕੱਦਮਾਬਾਜ਼ੀ ਬਰਬਾਦੀ ਪਰ।

ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਬਲਵਾ ਡਾਕਾ,
ਬੰਦ ਹੋ ਅਬ ਇਨ ਸਭ ਕਾ ਨਾਕਾ।

ਧੋਖਾ ਦਗ਼ਾ ਚੋਰ ਬਾਜ਼ਾਰੀ,
ਝੂਠ ਮਿਲਾਵਟ ਔਰ *ਅੱਯਾਰੀ।

ਬੁਰੀ ਪੁਰਾਨੀ ਰਸਮੇਂ ਛੋੜੇਂ,
†ਤਵਾਹਮਾਤ ਕਾ ਤਿਨਕਾ ਤੋੜੇਂ।

* ਠੱਗੀ † ਝੂਠੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ (Superstition)

ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ

ਗੀਤ ੨੬

ਨਵ ਜੀਵਨ ਭਾਰਤ ਪਾਤਾ ਹੈ,
ਪੰਚਾਇਤ ਕਾ ਰਾਜ ਆਤਾ ਹੈ।
ਅਬ ਪੰਚੋਂ ਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ,
ਹੈ ਦੇਹਾਤ ਮੇਂ ਸਭ ਸੇ ਭਾਰੀ।

ਉਨ ਕੋ ਚਾਹੀਏ ਸਭ ਸੇ ਪਹਿਲੇ,
ਖ਼ੁਦ ਵੋਹ ਰਹੇਂ ਨਮੂਨਾ ਬਨ ਕੇ।
ਫਿਰ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਕਾਮ ਸੰਵਾਰੇਂ,
ਸ਼ੁਭ ਕਾਮੋਂ ਪੈ ਉਨ੍ਹੇਂ ਉਭਾਰੇਂ।

ਸੋਚੇਂ ਸਮਝੇਂ ਦੇਖੇਂ ਭਾਲੇਂ,
ਸਭ ਅਪਨੇ ਕਰਤਵ੍ਯ ਕੋ ਪਾਲੇਂ।
ਸੁਘੜ ਸਹੀ ਮੈਂਬਰ ਚੁਨਵਾਏਂ.
ਨੇਕ ਨਿਡਰ ਨੇਤਾ ਬਨਵਾਏਂ।
ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਕਾ ਹਾਥ ਬਟਾਏਂ,
ਔਰ ਭਾਰਤ ਕੀ ਸ਼ਾਨ ਬੜ੍ਹਾਏਂ।
ਸਭ ਅਪਨੇ ਅਧੀਕਾਰ ਕੋ ਜਾਨੇਂ,
ਅਪਨੀ ਪਦਵੀ ਕੋ ਪਹਿਚਾਨੇਂ।
ਧੜੇ ਬੰਦੀਓਂ ਕੋ ਸਭ ਟੋਕੇਂ,
ਨਿਆਇ ਕਰੇਂ ਅਨਿਆਇ ਕੋ ਰੋਕੇਂ।
ਅਬ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਲਦੀ ਆਲਾ,
ਪਕਸ਼ਪਾਤ ਰਿਸ਼ਵਤ ਸੇ ਬਾਲਾ।
ਸਭ ਧਰਮ ਕੋ ਫਿਰ ਅਪਨਾ ਲੇਂ,
ਸਤ ਜੁਗ ਕੀ ਇਕ ਝਲਕ ਦਿਖਾ ਦੇਂ।
ਪੁਨਜ ਭੀ ਹੈ ਔਰ ਫਲੀਆਂ ਭੀ ਹੈਂ,
ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਹੈ ਔਰ ਕਲੀਆਂ ਭੀ ਹੈਂ।

——:o:——

ਵਰਤਮਾਨ ਉੱਨਤੀ

ਗੀਤ ੨੭

ਕਲੋਂ ਮਿਲੋਂ ਮੈਸ਼ੀਨੋਂ ਭਾਰੀ,
ਫ਼ੈਕਟਰੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈਂ ਜਾਰੀ।
*ਖੜਗ ਪੁਰ *ਵੈਸ਼ਾਖਾ ਪਟਨਮ,
*ਬੰਗਲੌਰ *ਮਹੂ *ਟਾਟਾ ਨਗਰਮ।
ਪਿੰਪਰੀ *ਸਿੰਧਰੀ *ਚੁਰਕ *ਪਿਲਾਨੀ,
ਚਿਤਰੰਜਨ ਔਰ *ਨੀਲੋਖੇੜੀ।

1. ਇਨ ਸਭ ਸਥਾਨੋਂ ਪਰ ਆਜ ਨਏ ਨਏ ਕਾਰਖਾਨੇ ਲੋਹਾ, ਸੀਮਿੰਟ, ਖਾਦ, ਰੇਲਵੇ ਇੰਜਨ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਔਰ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਕਾਮ ਕੇ ਹਥਿਆਰ ਔਰ ਔਜ਼ਾਰ ਤਥਾ ਇੰਜੀਨੀਰਿੰਗ ਕਾ ਸਾਮਾਨ ਬਨ ਰਹਾ ਹੈ।

ਹੀਰਾ ਕੁਦ ਦਾਮੋਦਰ ਕੋਸੀ,
ਭਾਖੜਾ ਨੰਗਲ ਕੀ ਸੈਰਾਬੀ।
ਐਸੀ ਔਰ ਭੀ ਜਗਹ ਕਈ ਹੈਂ,
ਜਹਾਂ ਵਸਤੂਏਂ ਬਨੇ ਨਈ ਹੈਂ।
ਮਾਲੂਮਾਤ ਨਈ ਈਜਾਦੇਂ,
[1]ਖੋਜੇਂ ਨਈ ਨਈ ਬੁਨਿਆਦੇਂ।
ਅਨੁਭਵ ਔਰ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਿਰਾਲੇ,
ਨਏ ਸੇ ਨਏ ਕਾਮ ਕੇ ਆਲੇ।
ਟੈਂਕ ਜੀਪ ਟ੍ਰਕ ਮੋਟਰਕਾਰੇਂ,
ਕ੍ਰੇਨੋਂ ਇੰਜਨੋਂ ਕੀ ਭਰਮਾਰੇਂ।
ਜਲ ਜਹਾਜ਼ ਨਵ ਉੜਨ ਖਟੋਲੇ,
[2]ਆਬਦੋਜ਼ ਜਾਦੂ ਕੇ ਗੋਲੇ।
[3]ਲੋਕੋਮੋਟਿਵ [4]ਵੈਪਨ ਕੈਰੀਅਰਜ਼,
[5]ਟ੍ਰੈਕਟਰਜ਼ [6]ਕਾਮੇਟਸ [7]ਫਰਟਿਲਾਈਜ਼ਰਜ਼।
ਸਰ ਸਾਮਾਨ ਆਲਾ ਸੇ ਆਲਾ,
ਧੜਾ ਧੜ ਅਬ ਹੋ ਰਹੇ ਹੈਂ ਪੈਦਾ।
ਭਾਰਤ ਕਾ ਭੰਡਾਰ ਭਰੇ ਹੈ,
ਸਭ ਦੁਨੀਆਂ ਕੋ ਦਿਆ ਕਰੇ ਹੈ।

---

1. ਅਨੁਸੰਧਾਨ 2. Submarine 3. Locomotive
4. Weapon carriers 5. Tractors 6. Comets
7. Fertilizers.

ਰਾਜ ਘਾਟ ਜਮੁਨਾ ਕੇ ਤਟ ਪਰ,
ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ ਕੇ ਚੌਖਟ ਪਰ।

ਪਾਨੀ ਭਰਨੇ ਆਤੇ ਹੈਂ ਸਭ,
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਸਭ।

ਲਾਭ ਉਠਾਨੇ ਆਤੇ ਹੈਂ ਸਭ,
*ਸਿਜਦਾ ਕਰਤੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਸਭ।

——:o:——

* ਮਾਥਾ ਟੇਕਨਾ।

ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਸ

ਗੀਤ ੨੯

ਦੇਸ਼ ਕੇ ਲੀਡਰ ਦੇਸ਼ ਕੇ ਨੇਤਾ,
ਦੇਸ਼ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ।

ਪ੍ਰਾਜੈਕਟੋਂ ਪਲਾਨੋਂ ਕੇ ਰਾਹਬਰ,
ਪ੍ਰਾਂਤ ਪ੍ਰਾਂਤ ਕੇ ਅਨੁਭਵੀ ਅਫ਼ਸਰ।

ਸਭ ਕੇ ਸਭ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਖੜੇ ਹੈਂ,
ਸੰਮਤੀ ਕੋ ਤੱਯਾਰ ਖੜੇ ਹੈਂ।

ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ,
ਧਰਮ ਫ਼ਰਜ਼ ਕਰਤਵ੍ਯ ਹੈਂ ਇਨਕਾ।

ਘਰ ਘਰ ਗੰਗਾ ਬਹਾ ਰਹੇ ਹੈਂ,
ਧਨ ਦੌਲਤ ਭੀ ਲੁਟਾ ਰਹੇ ਹੈਂ।
ਜਗਹ ਜਗਹ ਜਾ ਬਤਾ ਰਹੇ ਹੈਂ,
ਸਭ ਕੋ ਉਤਸਾਹ ਦਿਲਾ ਰਹੇ ਹੈਂ।

ਉੱਠੋ ਔਰ ਕਮਰ ਕੋ ਕਸ ਲੋ,
ਹਿੰਮਤ ਕਰੋ ਤੋ ਲੋ ਜੋ ਚਾਹੋ।
ਰਸਤੇ ਔਰ ਸੜਕੇਂ ਬਨਵਾ ਲੋ,
ਟਯੂਬਵੈੱਲ ਅੱਛੇ ਲਗਵਾ ਲੋ।

*ਇਸ਼ਤਮਾਲ ਧਰਤੀ ਕਰਵਾ ਲੋ,
ਬੰਜਰ ਕੋ ਸੋਨਾ ਬਨਵਾ ਲੋ।
ਹਸਪਤਾਲ ਅਸਕੂਲ ਖੁਲ੍ਹਾ ਲੋ,
ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਬਹੁਤ ਬੜ੍ਹਾ ਲੋ।

ਗਾਵੋਂ ਕੇ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਕਰਾ ਲੋ,
ਉੱਨਤੀ ਕੇ ਸਾਮਾਨ ਬਨਾ ਲੋ।
ਵਕਤ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਬ ਮਤ ਖੋਨਾ,
ਕਿਸਮਤ ਕੋ ਫਿਰ ਬੈਠ ਨਾ ਰੋਨਾ।

ਬਹੁਤ ਬੋਲਨਾ ਦਿਨ ਭਰ ਸੋਨਾ,
ਵਕਤ ਕੀਮਤੀ ਮੁਫ਼ਤ ਮੇਂ ਖੋਨਾ।

---

* Consolidation.

ਛੇ ਘੰਟੇ ਕੁਲ ਦਿਨ ਭਰ ਮੇਂ ਤੋ,
ਚਾਹੀਏ ਮੇਹਨਤ ਕਰਨਾ ਸਭ ਕੋ।

ਮਰਦ ਔਰਤੇਂ ਲੜਕੀਆਂ ਲੜਕੇ.
ਸਭ ਹੀ ਕਮਾਏਂਗੇ ਤੋ ਬਚੇਂਗੇ।

ਏਕ ਕਮਾਏ ਔਰ ਸਭ ਖਾਏਂ,
ਜੀਵਨ ਕਿਤ ਊਂਚਾ ਲੇ ਜਾਏਂ।

*ਬੇਮਾਨੀ ਸੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ,
*ਬੇਮਤਲਬ ਹੀ ਛਾਨਾ ਬੀਨੀ।

ਭੰਗ ਧਤੂਰਾ ਚੰਡੂ ਸੁਲਫ਼ਾ,
ਗੰਜਫਾ ਅਫ਼ਯੂੰ ਸਿਗਰੇਟ ਹੁੱਕਾ।

ਚੌਪਟ ਤਾਸ਼ ਕਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਅਬ,
ਆਸ ਨਿਰਾਸ ਕਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਅਬ।

ਸਭ ਬੇਫ਼ਾਇਦਾ ਬਾਤੇਂ ਛੋੜੋ,
ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਕਮ ਤੋ ਕਰਦੋ।

ਭਾਰਤ ਕੋ ਇਕ ਸ੍ਵਰਗ ਬਨਾ ਦੋ,
ਰਾਮ ਰਾਜ ਕੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾ ਦੋ।

ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਤੁਮ ਤੋ,
ਜਵਾਂਮਰਦ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਤੁਮ ਤੋ।

1. Carping criticism of all and sundry.

ਗੀਤ ੨੯

ਪ੍ਰਾਂਤ ਪ੍ਰਾਂਤ ਮੇਂ ਕੱਟੜ ਗ਼ਾਜ਼ੀ,
ਪੰਡਿਤ ਪਾਦਰੀ ਭਾਈ ਕਾਜ਼ੀ।
ਜੋ ਲੋਗੋਂ ਕੋ ਬਹਿਕਾਤੇ ਹੈਂ,
ਉਕਸਾਤੇ ਹੈਂ ਭੜਕਾਤੇ ਹੈਂ।

ਉਨ ਪਰ ਯੂੰ ਤੋ ਖ਼ੂਬ ਹੈ ਰੋਸ਼ਨ,
ਕੌਨ ਹੈ §ਕਾਫ਼ਿਰ ਕੌਨ ਹੈ *ਮੋਮਨ।
ਗੀਦੜ ਭਬਕੀ ਘੂੰਸੇ ਮੁੱਕੇ,
ਯਹਿ ਤੋ ਲਕਸ਼ਣ ਹੈਂ ਗੁੰਡੋਂ ਕੇ।

---

§ਨਾਸਤਕ *ਆਸਤਕ

ਗ਼ੈਰੋਂ ਨੇ ਯਹਿ ਆਗ ਲਗਾਈ,
ਜਿਨ ਕੋ ਅਪਨੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨ ਭਾਈ।
ਗ਼ੈਰੋਂ ਨੇ ਥਾ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ,
ਸਭ ਕੀ ਬੁੱਧੀ ਕੋ ਭਰਮਾਇਆ।
ਸੋਚੋ ਸਮਝੋ ਤੁਮ ਹਮਸਾਇਓ,
ਭੂਲੇ ਭਟਕੇ ਮਾ ਪਿਉ ਜਾਇਓ।
ਅਜਨਬੀਓਂ ਕਾ ਢੋਂਗ ਰਚਾ ਥਾ,
ਰਾਜ ਕੀ ਖਾਤਿਰ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾ ਥਾ।
ਸੁਲਗ ਰਹੀ ਹੈ ਯਹਿ ਅੰਗਾਰੀ,
ਧੀਮੀ ਧੀਮੀ ਬਾਰੀ ਬਾਰੀ।
ਭੂਨ ਜਾਏਗੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਰੀ,
ਭੜਕ ਜੋ ਉੱਠੀ ਯਹਿ ਚਿੰਗਾਰੀ।
ਵੀਰ ਭੀ ਵੈਰੀ ਭੀ ਉਲਝੇਂਗੇ,
ਫਿਰ ਨ ਯਹਿ ਸ਼ੋਲੇ ਸੁਲਝੇਂਗੇ।
ਜਹਾਂ ਰਹੋ ਆਬਾਦ ਰਹੋ ਤੁਮ,
ਫਲ ਫੂਲੋ ਦਿਲ ਸ਼ਾਦ ਰਹੋ ਤੁਮ।
ਹਿੰਦ ਕੀ ਰੀਤ ਯਹੀ ਚਲੀ ਆਈ,
ਸ਼ੇਖ ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਭਾਈ ਭਾਈ।

ਪਰਤਿਗਿਆ

ਗੀਤ ੩੦

ਮਾਤਾ ਮੁਝੇ ਕਸਮ ਹੈ ਤੇਰੀ,
ਹਾਂ ਸੌਗੰਦ ਤਿਰੇ ਚਰਣੋਂ ਕੀ।
ਮੈਂ ਨਿਸਦਿਨ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮ ਕਰੂੰਗਾ,
ਰੌਸ਼ਨ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਕਰੂੰਗਾ।

ਤੂ ਨੇ ਮੁਝ ਕੋ ਜਨਮ ਦੀਆ ਹੈ,
ਮੈਂ ਨੇ ਤੇਰਾ ਦੂਧ ਪੀਆ ਹੈ।
ਪਾਲਾ ਪੋਸਾ ਗੋਦ ਲੀਆ ਹੈ,
ਤੂ ਨੇ ਮੁਝ ਕੋ ਯੋਗ ਕੀਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਹੂੰ ਬਹੁਤ ਆਭਾਰੀ ਤੇਰਾ,
ਰੋਮ ਰੋਮ ਮੈਂ ਰਿਣੀ ਹੂੰ ਤੇਰਾ।

ਰਿਣ ਤੋ ਹੈ ਚੁਕਵਾਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ,
ਹੋ ਨ ਸਕੇ ਯਹਿ ਮੁਝ ਸੇ ਬਿਲਕੁਲ।

ਪਰ ਗਰ ਕਰ ਸੱਕੂੰ ਕੁਛ ਭੀ ਸੇਵਾ,
ਜਨਮ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਜਾਏ ਯੇ ਮੇਰਾ।

ਮੈਂ ਕਰਤਵ੍ਯ ਕੋ ਕਰ ਲੂੰ ਪਾਲਨ,
ਸੁਬ੍ਹਾ ਸ਼ਾਮ ਮੈਂ ਪਲ ਪਲ ਨਿਸਦਿਨ।

§ਤੇਰੇ ਲਖ਼ਤੇ ਜਿਗਰ ਕੀ ਯਾਦੇਂ,
ਮੁਝ ਕੋ ਰੈਣ ਦਿਵਸ ਤੜਪਾ ਦੇਂ।

ਜਿਨ ਨੇ ਖ਼ੂਨ ਸੇ ਅਪਨੇ ਸੀਂਚਾ।
‡ਇਸ ਧਰਤੀ ਕਾ ਚੱਪਾ ਚੱਪਾ।

ਬਲੀਦਾਨ ਹੈਂ ਜਿਨ ਕੇ ਊਂਚੇ,
ਮੈਂ ਕੁਰਬਾਨ ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਉਨਕੇ।

ਉਨ ਕੀ ਆਤਮਾ ਠੰਢੀ ਹੋਗੀ,
ਗਰ ਊਂਚੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੋਗੀ।

ਔਰ ਮਾਤਾ ਤੇਰਾ ਭੀ ਕਾਲਜਾ,
ਕੁਰਬਾਨੀ ਸੇ ਠਡਾ ਹੋਗਾ।

---

§ ਅਤੀ ਪਿਆਰੀ ਸੰਤਾਨ ‡ Every inch.

ਬੇਨਤੀ ਮੇਰੀ ਆਜ ਤੁਮ ਹੀ ਕੋ,
ਸ਼ਰਣ ਪੜ ਕੀ ਲਾਜ ਤੁਮ ਹੀ ਕੋ।
ਮੇਰੇ ਹੱਕ ਮੇਂ ਦੁਆ ਮਾਂਗਨਾ,
ਮੁਝੇ ਅਸੀਸ ਸਦਾ ਯੇ ਦੇਨਾ।
ਫਰਜ਼ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕੂੰ ਮੈਂ ਅਪਨਾ,
ਕਰਜ਼ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕੂੰ ਮੈਂ ਅਪਨਾ।
ਆਨ ਰਹੇ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਕੀ—ਸ਼ਾਨ ਬੜ੍ਹੇ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਕੀ।

———

ਗੀਤ ੩੧

ਕੈਸੇ ਕੈਸੇ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ,
ਤੂ ਨੇ ਕੀਏ ਸਪੂਤ ਹੈਂ ਪੈਦਾ।

ਤੇਰਾ ਮਾਨ ਬੜ੍ਹਾਨੇ ਵਾਲੇ,
ਤੁਝ ਪੇ ਜਾਨ ਲੁਟਾਨੇ ਵਾਲੇ।

ਉੱਚ ਰਿਸ਼ੀ ਜ਼ਰਨੈਲ ਬਹਾਦੁਰ,
ਵਲੀ ਮੁਨੀ ਨੇਤਾ ਬੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ ਕਰ।

ਨਿਆਇ ਆਧੀਸ਼ ਆਲ੍ਹਾ ਸੇ ਆਲ੍ਹਾ,
ਵੈਦ ਰਾਜ ਬੜ੍ਹੀਆ ਸੇ ਬੜ੍ਹੀਆ।

[1]ਵਸ਼ਵੇਸ਼੍ਵਰਈਆ ਸੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ,
[2]ਬੀ. ਸੀ. ਰਾਇ ਸੇ ਯੋਗ ਡਾਕਟਰ।
[3]ਬੇਨਰ ਜੀ [4]ਭੂਪਿੰਦਰ ਬਾਸੂ,
[5]ਮਹਿਤਾ [6]ਸਿਨਹਾ [7]ਬੰਕਿਮ ਬਾਬੂ।
[8]ਅੰਬੇਦਕਰ ਸੇ ਲਾਇਕ ਫ਼ਾਇਕ,
[9]ਰਾਮਨ [10]ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ ਸੇ ਵੈਗਿਆਨਿਕ।

---

1. ਸਰ ਐਮ ਵਸ਼ਵੇਸ਼੍ਵਰਈਆ ਸੰਸਾਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇੰਜੀਨੀਅਰੋਂ ਮੇਂ ਹੈਂ। ਹਾਲ ਹੀ ਮੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਪਤੀ ਨ ਆਪ ਕੋ ਸਰਵੋਂਤਮ ਉਪਾਧੀ ਸੇ ਵਿਭੂਸ਼ਿਤ ਕਿਆ ਹੈ।
2. ਡਾ: ਬੀ. ਸੀ. ਰਾਇ ਬੰਗਾਲ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ।
3. ਵੋਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੇਨਰਜੀ ਏਕ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗ੍ਰਸ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ।
4. ਭੂਪਿੰਦਰ ਨਾਥ ਬਾਸੂ ਏਕ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗ੍ਰਸ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ।
5. ਸਰ ਫ਼ੀਰੋਜ਼ਸ਼ਾਹ ਮਹਿਤਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਾਰਸੀ ਨੇਤਾ ਔਰ ਏਕ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗ੍ਰਸ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ।
6. ਐਮ. ਪੀ. ਸਿਨਹਾ ਪ੍ਰਥਮ ਔਰ ਅੰਤਿਮ ਭਾਰਤੀਯ ਲਾਰਡ, ਔਰ ਏਕ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗ੍ਰਸ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ।
7. ਬੰਕਿਮ ਚੰਦ੍ਰ ਚੇਟਰ ਜੀ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬੰਗਾਲੀ ਉਪਨਿਆਸ ਕਾਰ ਤਥਾ ਰਾਸ਼ਟ੍ਰੀਯ ਗੀਤ "ਵੰਦੇ ਮਾਤਰਮ" ਕੇ ਲੇਖਕ।
8. ਡਾ: ਬੀ. ਆਰ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਾਨੂਨ ਵਿਏਸ਼ਰਾਜ ਵ ਹਰੀਜਨੋਂ ਕੇ ਨੇਤਾ। ਸਵਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਤਾ।
9. ਡਾ: ਸੀ. ਵੀ. ਰਮਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵੈਗਿਆਨਿਕ ਨੋਬੁਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿਜੇਤਾ ਵ ਰਮਨ ਕਿਰਣੋਂ ਕੇ ਅਨਵੇਸ਼ਕ। ਆਜਕਲ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀਯ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ।
10. ਡਾ: ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵੈਗਿਆਨਿਕ।

32ਮਿਸਿਜ਼ ਬਸੰਤ 33ਅੱਬਾਸ ਤਿਅਬ ਜੀ,
34ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ 35ਮੋਤੀ।

ਇਸ ਭਾਰਤ ਕੋ ਚਿੰਤਾ ਕੈਸੀ, ਇਸ ਭਾਰਤ ਕੋ ਦੁਬਿਧਾ ਕੈਸੀ।

36ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖ਼ਰ ਆਜ਼ਾਦ ਸ਼ਹੀਦੀ,
37ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਸ਼ਹੀਦੀ।

38ਰਾਜ ਰਿਸ਼ੀ ਗੋਪ੍ਾਲਾ ਚਾਰੀ,
39ਫ਼ਜ਼ਲ 40ਜ਼ਹੀਰ ਸੇ ਦੇਸ਼ ਪੁਜਾਰੀ।

---

32. ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਐਨੀ ਬਸੰਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਹਿਲਾ ਥੀਓਸੋ ਫਿਸਟ, ਹੋਮ ਰੂਲ ਲੀਗ ਕੀ ਸੰਸਥਾਪਕ, ਏਕ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨ।
33. ਤੈਅਬ ਜੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਨਮਕ ਸੱਤਿਆ ਗ੍ਰਹਿ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਡਿਕਟੇਟਰ
34. ਸਰ ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਦਾਰ ਦਲੀਯ ਨੇਤਾ ਔਰ ਅਪਨੇ ਸਮੇਂ ਕੇ ਸਭ ਸੇ ਬੜੇ ਵਕਤਾ।
35. ਸ੍ਵਰਗੀਯ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਘੋਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਕੇ ਸੰਪਾਦਕ।
36. ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਆਜ਼ਾਦ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕ੍ਰਾਂਤਿਕਾਰੀ ਜੋ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਮੇਂ ਪੁਲੀਸ ਕੀ ਗੋਲੀ ਸੇ ਮਾਰੇ ਗਏ।
37. ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬੰਗਾਲੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਜੋ ਕਲਕੱਤਾ ਮੇਂ ਪੁਲੀਸ ਕੀ ਗੋਲੀ ਸੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੂਏ।
38. ਰਾਜ ਗੋਪਾਲਾਚਾਰੀ, ਭਾਰਤ ਕੇ ਅੰਤਿਮ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ।
39. ਫ਼ਜ਼ਲੇ ਅਲੀ ਸੁਪ੍ਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੇ ਜਜ ਵ (States Re-Organisation Commission) ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ।
40. ਅਲੀ ਜ਼ਹੀਰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਔਰ ਭਾਰਤ ਕੇ ਰਾਜਦੂਤ।

41ਧੇਬਰ 42ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ,
43ਰਾਮ ਮਨੋਹਰ ਲੋਹੀਆ 44ਟੰਡਨ।
45ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ 46ਬੀ. ਐਨ. ਰਾਉ,
47ਪਾਨੀਕਰ 48ਵਿਨੋਬਾ ਭਾਉ।

---

41. ਯੂ. ਐਨ. ਧੇਬਰ ਕਾਂਗ੍ਰਸ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ।
42. ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਨੇਤਾ ਜਿਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਜੀਵਨਦਾਨ ਕੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਹੈ।
43. ਡਾ: ਰਾਮਮਨੋਹਰ ਲੋਹੀਆ, ਪ੍ਰਸਿਧ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਨੇਤਾ।
44. ਰਾਜਰਿਸ਼ੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਦਾਸ ਟੰਡਨ ਯੂ. ਪੀ. ਅਸੈਂਬਲੀ ਕੇ ਭੂਤਪੂਰਵ ਅਧਿਅਕਸ਼, ਏਕ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗ੍ਰਸ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ।
45. ਡਾ: ਸਰਵਪਾਲੀ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ, ਜਗਤ ਵਿਖਆਤ ਭਾਰਤੀਯ ਦਾਰਸ਼-ਨਿਕ, ਆਜ ਕਲ ਭਾਰਤ ਕੇ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪਤੀ।
46. ਸ੍ਰ. ਬੇਨੀਗਲ ਨਰਸਿੰਘ ਰਾਵ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਮੇਂ ਭਾਰਤ ਕੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਪ੍ਰਤਿ-ਨਿਧ ਥੇ ਔਰ ਬਾਅਦ ਮੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਨਿਆਇ ਆਲਿਆ ਕੇ ਜੱਜ ਭੀ ਰਹੇ।
47. ਸਰਦਾਰ ਕੇ. ਐਮ. ਪਨੀਕਰ, ਪ੍ਰਸਿਧ ਭਾਰਤੀਯ ਕੂਟ ਨੀਤਿਗਜ ਆਜਕਲ States Reorganisation Commission ਕੇ ਮੈਂਬਰ।
48. ਆਚਾਰਯ ਵਿਨੋਬਾ ਭਾਵੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਕੇ ਸ਼ਿਸ਼ ਔਰ ਭੂ ਦਾਨ ਸੰਪੱਤੀਦਾਨ ਵ ਸ਼੍ਰਮ ਦਾਨ ਕੇ ਪਰਵਰਤਕ

49ਕਟਜੂ 50ਪੰਤ 51ਮੋਰਾਰ ਦੇਸਾਈ,
52ਸੰਪੂਰਣ 53ਦੀਵਾਕਰ 54ਮੁਨਸ਼ੀ।
ਸੰਗ੍ਰਾਮੀ ਯੋਧਾ 55ਕਰੀਆਪਾ,
56ਸ੍ਰੀ ਨਗੇਸ਼ 57ਥੋਰੈਟ 58ਥਿਮਾਇਆ।
*ਖਨਲਕਾਰ †ਕੁਲਵੰਤ ‡ਚੌਧਰੀ,
ਰਾਓ ਰਾਓ ਸ੍ਰੀ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਜੀ।

---

49. ਡਾ: ਕੈਲਾਸ਼ ਨਾਥ ਕਾਟਜੂ ਭਾਰਤ ਕੇ ਰਖਿਆ ਮੰਤਰੀ।

50. ਸ੍ਰੀ ਗੋਵਿੰਦ ਵੱਲਭ ਪੰਤ ਯੂ. ਪੀ ਕੇ ਭੂਤਪੂਰਵ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਔਰ ਆਜਕਲ ਭਾਰਤ ਕੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤ੍ਰੀ।

51. ਸ੍ਰੀ ਮੋਰਾਰ ਜੇ ਦੇਸਾਈ ਬੰਬਈ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤ੍ਰੀ।

52. ਡਾ: ਸੰਪੂਰਣਾਨੰਦ ਆਜਕਲ ਯੂ. ਪੀ. ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤ੍ਰੀ।

53. ਸ੍ਰੀ ਦਿਵਾਕਰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਆਜਕਲ ਬਿਹਾਰ ਕੇ ਗਵਰਨਰ।

54. ਸ੍ਰੀ ਕੇ. ਐਮ. ਮੁਨਸ਼ੀ, ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਾਨੂਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗਜ ਵ ਲੇਖਕ, ਆਜ-ਕਲ ਯੂ ਪੀ ਕੇ ਗਵਰਨਰ।

55. ਜਨਰਲ ਕੇ. ਐਮ. ਕਰੀਆਪਾ ਭਾਰਤ ਕੇ ਪ੍ਰਥਮ ਭਾਰਤੀਯ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੈਨਾਪਤੀ ਆਜਕਲ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਮੇਂ ਭਾਰਤੀਯ ਰਾਜਦੂਤ ਹੈਂ।

56. ਜਨਰਲ ਐਸ. ਐਮ. ਸ੍ਰੀ ਨਗੇਸ਼ ਭਾਰਤੀਯ ਸਬਲ ਸੈਨਾ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੈਨਾਪਤੀ।

57. ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਥੋਰੈਟ ਭਾਰਤੀਯ ਸੈਨਾਪਤੀ।

58. ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਕੇ. ਐਮ. ਥਿਮਾਇਆ ਆਜਕਲ ਦਕਸ਼ਿਨੀ ਕਮਾਨ ਕੇ ਸੈਨਾਪਤੀ।

*Major General V. R. Khanol Kar.
†Liet. General Kulwant Singh Datta.
‡Major General J. N. chowdhri.

[59]ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ,
[60]ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ [61]ਮੌਜ [62]ਮੁਕਰ ਜੀ।
[63]ਮਹਾਂਵੀਰ ਬਲਵਾਨ ਮੰਤ੍ਰੀ,
ਅਨੁਭਵੀ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ ਮੰਤ੍ਰੀ।
ਗਿਆਨਵਾਨ ਗੁਣਵਾਨ ਮੰਤ੍ਰੀ,
ਵਿਦਿਆਵਾਨ ਮਹਾਨ ਮੰਤ੍ਰੀ।
ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਤੋ ਸਾਖ ਹਿੰਦ ਕੀ, ਚਾਂਦ ਸਿਤਾਰੋਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦੀ।
ਸ਼ਿਖ਼ਰ ਹਿਮਾਲਯ ਪਰ ਜਾ ਗਾੜ੍ਹਾ,
ਅਪਨਾ ਰਾਜ ਤਿਰੰਗਾ ਪਿਆਰਾ।
ਜਿਧਰ ਜਿਧਰ ਭੀ ਗਿਆ ਜਵਾਹਰ,
ਹਿਰਦਯ ਹਰਤਾ ਹੂਆ ਮਨੋਹਰ।
ਮਰਦ ਔਰਤੇਂ ਬੱਚੇ ਬੁੱਢੇ,
ਮੀਲੋਂ ਤਕ ਸਵਾਗਤ ਕੋ ਨਿਕਲੇ।

---

59. ਜਨਰਲ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਹਾਲ ਹੀ ਮੇਂ ਭਾਰਤੀਯ ਸੈਨਾ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੈਨਾਪਤੀ ਪਦ ਸੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੁਏ ਹੈਂ।
60. ਸ੍ਰ: ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਵਾਬਾਜ਼।
61. ਮੌਜੂਮ ਦਾਰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹਵਾਬਾਜ਼ ਜੋ ਵਾਲਟਨ ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਹਵਾਈ Exercises ਕੀ Exhibition ਮੇਂ ਮਾਰੇ ਗਏ।
62. ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਐਸ. ਮੁਕਰਜੀ ਭਾਰਤੀਯ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੈਨਾਪਤੀ।
63. ਮਹਾਂ ਵੀਰ ਤਿਆਗੀ ਪ੍ਰਤੀ ਰਕਸ਼ਾ ਮੰਤ੍ਰੀ।

ਮਿਸਰ ਮਲਾਇਆ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ,
ਯੋਰਪ ਚੀਨ ਰੂਸ ਅਮਰੀਕਾ।

ਤਾਸ਼ ਕੰਦ ਚੀਨੀ ਤੁਰਕਿਸਤਾਂ,
ਸਮਰ ਕੰਦ ਔਰ ਕੱਜ਼ਾ ਕਸਤਾਂ।

ਸਭ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਸ਼ਪ ਬਰਸਾਏ,
ਆਂਖੇਂ ਦਿਲ ਹਰ ਕਦਮ ਬਿਛਾਏ।

ਆਪਕਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੋਣ ਹੈ ਊਂਚਾ,
ਆਪ ਨੇ ਹੈ ਜਗ ਕੁੰਬਾ ਸਮਝਾ।

ਆਪ ਕੀ ਨਜ਼ਰੋਂ ਮੇਂ ਹੈਂ ਯਕਸਾਂ,
ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਇਨਸਾਂ।

ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰ ਕਿਸਾਨ ਔਰ ਬੱਚੇ,
ਆਪ ਕੋ ਬੇਸ਼ਕ ਬਹੁਤ ਹੈਂ ਪਿਆਰੇ।

ਦੁਨੀਆ ਆਪ ਕੀ ਰਾਹ ਤਕਤੀ ਹੈ,
ਪਲ ਪਲ ਪ੍ਰਤੀਕਸ਼ਾ ਕਰਤੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਆਤੇ ਹੈਂ ਨਾਮੇ[64],
ਦੇਸ਼ ਹਮਾਰੇ ਕਬ ਆਏਂਗੇ।

64. ਨਿਮੰਤ੍ਰਣ ਪੱਤਰ

ਪ੍ਰਾਂਤ ਪ੍ਰਾਂਤ ਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ,
ਦੂਰ ਨਿਕਟ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ।

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਮੇਂ ਧੂਮ ਮਚੀ ਹੈ,
ਖ਼ਲਕਤ ਸਦਕੇ ਹੈ ਵਾਰੀ ਹੈ।

ਕਾਇਲ ਹੋ ਚਲੇ ਪੰਚ ਸ਼ਿਲਾ ਕੇ,
ਸਹਿਮੇ ਸਹਿਜੇ ਦੁਨੀਆ ਵਾਲੇ।

ਯਹੀ [65]ਸਦਾ ਹੈ ਪੀਰੋ[66] ਜਵਾਂ ਕੀ,
ਯਹੀ ਨਿਦਾ[67] ਹੈ ਖ਼ੁਰਦੋ[68] ਕਲਾਂ ਕੀ।

ਖ਼ੁਦ ਭੀ ਜੀਓ ਔਰ ਜੀਨੇ ਭੀ ਦੋ,
ਦੁਨੀਆਂ ਕੋ ਤੁਮ ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਲੋ।

ਨਹਿਰੂ ਹਿੰਦ ਕੀ ਰੂਹੇ[69] ਰਵਾਂ ਹੈ,
ਨਹਿਰੂ ਹੀ [70]ਮਹਿਬੂਬੇ ਜਹਾਂ ਹੈ।
ਦੁਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਸੇ ਦੂਰ ਰਹੇਗਾ, ਨਹਿਰੂ ਅਗ੍ਰ ਦੂਤ ਭਾਰਤ ਕਾ।
ਐਸੇ ਔਰ ਕਈ ਹੈਂ ਸੱਜਨ,
ਨਾਮ ਦੇਸ਼ ਕਾ ਕਰੇਂ ਜੋ ਰੋਸ਼ਨ।

---

65. ਆਵਾਜ਼ 66. ਬੂੜੇ ਔਰ ਜਵਾਨ
67. ਆਵਾਜ਼ 68. ਛੋਟੇ ਬੜੇ 69. Heart and Soul
70. Beloved

ਸੇਵਾ ਜੋ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰੇਂ ਹੈਂ,
ਬੇ ਗ਼ਰਜ਼ੋ ਇਨ ਆਮ ਕਰੇਂ ਹੈ ।

ਕਈ ਕਈ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮ ਕਰੇਂ ਹੈਂ,
ਜ਼ਗਹਿ ਜ਼ਗਹਿ ਗੁਮ ਨਾਮ ਪੜੇ ਹੈਂ ।
ਇਸ ਭਾਰਤ ਕੋ ਦੁਬਿਧਾ ਕੈਸੀ—ਇਸ ਭਾਰਤ ਕੋ ਚਿੰਤਾ ਕੈਸੀ ।

ਰਾਜ ਭਕਤ ਪੋਲੀਸ ਸਿਵਿਲਿਅਨ,
ਸੇਨਾਓਂ ਕਾ ਉੱਚ ਡਿਸਿਪਲਿਨ ।

ਸੋ ਮੇਂ ਸੇ ਪੱਚਾਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰੀ,
ਸ਼ਰਧਾ ਲੀਏ ਹੈਂ ਦੇਸ਼ ਕੀ ਗਹਿਰੀ ।

ਜੋ ਹਰ ਬਾਤ ਪੈ ਤੁਲੇ ਖੜੇ ਹੈਂ,
ਜੋ ਹਰ ਘਾਤ ਪੈ ਤੁਲੇ ਖੜੇ ਹੈਂ ।

ਨੇਵੀ ਕੇ ਜਾਂ ਬਾਜ਼ ਦਿਲਾਵਰ,
ਹਵਾਬਾਜ਼ ਮਨਚਲੇ ਬਹਾਦੁਰ ।

ਜਾਨ ਹਥੇਲੀ ਪਰ ਹੈ ਜਿਨ ਕੀ,
ਮੌਤ ਸਖੀ ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਇਨ ਕੀ ।
ਜੋ ਨਿਤ ਜਾਨ ਪੈ ਖੇਲ ਰਹੇ ਹੈਂ,
ਸਭ ਕੁਛ ਹੰਸ ਹੰਸ ਝੇਲ ਰਹੇ ਹੈਂ ।

ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਕੀ ਆਂਖ ਕੇ ਤਾਰੇ,
ਦੇਸ਼ ਕੇ ਗੌਰਵ ਦੇਸ਼ ਦੁਲਾਰੇ ।
ਇਸ ਭਾਰਤ ਕੋ ਚਿੰਤਾ ਕੈਸੀ, ਇਸ ਭਾਰਤ ਕੋ ਦੁਬਿਧਾ ਕੈਸੀ ।

ਸਰਕਾਰੇਂ ਬਦਲੇਂਗੀ ਅਕਸਰ,
ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਹੋਗਾ ਨੀਚੇ ਊਪਰ।
ਪਰ ਨੇਤਾਓਂ ਕੀ ਸੇਵਾਏਂ,
ਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਨਿਸ਼ਫਲ ਜਾਏਂ।
ਸੱਜਨੋਂ ਕੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਦੁਆਏਂ,
ਕੈਸੇ ਭਲਾ ਅਕਾਰਥ ਜਾਏਂ।
ਦਬੀ ਹੂਈ ਸਦੀਓਂ ਕੀ ਆਹੇਂ,
ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ ਰੰਗ ਨ ਲਾਏਂ ?
ਮਹਿੰਦੀ ਪਿਸ ਪਿਸ ਕਰ ਪੱਥਰ ਪਰ,
ਰੰਗ ਦੀਆ ਕਰਤੀ ਹੈ ਘਿਸ ਕਰ।
ਭਾਰਤ ਕੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਸੇ,
ਗੂੰਜਤ ਹੈਂ ਜੈ ਹਿੰਦ ਕੇ ਨਾਹਰੇ।
ਜਗਹਿ ਜਗਹਿ ਉਜਿਆਲਾ ਹੋਗਾ,
ਬੋਲ ਹਿੰਦ ਕਾ ਬਾਲਾ ਹੋਗਾ।
ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੇ ਅਧੀਰਾਜ ਹਿੰਦ ਕਾ,
ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਸਰਤਾਜ ਹਿੰਦ ਕਾ।
ਸਦਾ ਵਿਜਯ ਭਾਰਤ ਕੀ ਹੋਗੀ, ਜੈ ਜੈ ਭਾਰਤ ਜੈ ਭਾਰਤ ਕੀ।

——:0:——

Some REVIEWS

ਚੌਧਰੀ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ ਦੱਤ ਐਮ. ਏ. ਕਾ ਨਾਮ ਅਦਬੀ ਹਲਕੋਂ ਕੇ ਲੀਏ ਗ਼ੈਰ ਮਾਨੂਸ ਔਰ ਅਜਨਬੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਮਗਰ ਉਨ ਕਾ ਪੇਸ਼ੇ ਨਜ਼ਰ ਮਜਮੂਆ "ਭਾਰਤ ਕਾ ਗੀਤ" ਉਨਕੀ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਸਲਾਹੀਯਤੋਂ ਕਾ ਆਈਨਾਦਾਰ ਹੈ। ਉਨ ਕੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਮੇਂ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਮੁਝੇ ਮੁਤਾਸਰ ਕੀਆ ਹੈ ਵੋਹ ਉਨ ਕਾ ਖ਼ਲੂਸ ਹੈ। ਵਾਜ਼ਿਆ ਰਹੇ ਕਿ ਖ਼ਲੂਸ ਅੱਛੀ ਔਰ ਸਾਲਿਹ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕੀ ਬੁਨਿਯਾਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਔਰ ਯਹੀ ਖਲੂਸ ਜਬ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੇ ਗੂਨਾਗੂੰ ਤਜਰਬਾਤ ਵਾਮੁਸ਼ਾਹਦਾਤ ਕੀ ਭੱਟੀ ਮੇਂ ਤਪ ਕਰ ਨਿਖਰ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਤੋ ਸ਼ਾਇਰੀ ਮੇਂ ਅਜ਼ਮਤ ਔਰ ਤਹਾਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋਤੀ ਹੈ। 'ਭਾਰਤ ਕਾ ਗੀਤ' ਕੇ ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਨਗ਼ਮੋਂ ਮੇਂ ਜਾ ਬਜਾ ਦੱਤ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਖ਼ਲੂਸ ਕੀ ਐਸੀ ਰੰਗਾ ਰੰਗ ਧਾਰੀਆਂ ਫੂਟਤੀ ਹੂਈ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਤੀ ਹੈਂ ਜੋ ਸ਼ਾਇਰ ਕੀ ਰੋਸ਼ਨ ਦਮਾਗ਼ੀ ਔਰ ਰੋਸ਼ਨ ਮੁਸਤਕਬਿਲ ਕੀ ਗ਼ੱਮਾਜ਼ ਹੈਂ। ਇਨ ਰਸੀਲੇ ਔਰ ਖ਼ਲੂਸ ਭਰੇ ਗੀਤੋਂ ਮੇਂ ਕੌਮੀ ਔਰ ਵਤਨੀ ਮੋਹੱਬਤ ਸੇ ਮਾਮੂਰ ਏਕ ਅਕੀਦਤਮੰਦ ਦਿਲ ਵਲਵਲੀ ਸ਼ਿਦਤ ਸੇ ਧੜਕ ਰਹਾ ਹੈ।

ਦੱਤ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਿਸ ਫੰਨਕਾਰਾਨਾ ਗਭੀਰਤਾ ਔਰ ਮੁਹੱਬਤ ਸੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਕੇ ਮੁਤਅੱਦਦ ਸਿਆਸੀ ਰਾਹਨੁਮਾਓਂ ਕੋ ਅਪਨੀ ਨਜ਼ਮੋਂ ਕਾ ਮੌਜ਼ੂਹ ਬਨਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਕੀ ਦਾਦ ਦੇਨਾ ਮੇਰੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਏਕ ਐਸੇ ਸ਼ਰੀਫ਼ੁਲਨਫ਼ਸ ਸ਼ਾਇਰ ਕੀ ਹੌਸਲਾ-ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੇ ਸੀਨੇ ਮੇਂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕੋ ਵਾਕਈ ਏਕ ਫ਼ਨੇਸ਼ਰੀਫ਼ ਕੀ ਤਰਹ ਬਰਤਨੇ ਕੀ ਤੜਪ ਔਰ ਕਸਕ ਮੌਜੂਦ ਹੈ! ਔਰ ਤਅੱਜੁਬ ਨਹੀਂ ਅਗਰ ਯਹਿ ਤੜਪ ਔਰ ਕਸਕ ਆਗੇ ਚਲ ਕਰ ਇਨ ਕੀ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਸਲਾਹੀਯਤੋਂ ਮੇਂ ਉਭਾਰ ਔਰ ਨਿਖਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇ।

(ਸਹੀ) ਜੋਸ਼—ਮਲਹੀ ਆਬਾਦੀ

੧-੧-੫੩

The TRIBUNE, Ambala Cantt.
Dated the 7th August. 1955.

'BHARAT--ka--GEET' is a book of inspiring poems in Hindi Script composed by Shri Pran Nath Datta retired Divisional Inspector of Schools. The poems are couched in simple, clear, chaste and elegant language. Their special Rhythm and sweetness have a direct appeal to the heart. Their theme is intensely patriotic and comprehensive in its range. The poems deal with spiritual, and political and social problems as well as the lives and achievements of Indian heroes past and present; and as the author has conveyed his thoughts and sentiments in a commonly under-stood language they will be read with great interest by all sections of the community.

The author has used his poetic genius in a right cause and to a right purpose A casual perusal of the book will not only revive in the minds of the readers the memories of the past but also kindle in them the true spirit of patriotism and service.

The author deserves congratulations on having clothed his ideas in popular verse of a high order.

Patriotic poetry is not easy to writ The poet is easily betrayed by the warmth ar ardour of his own emotions either into a stup parochialism or into a spurious progressivisı Both pitfalls are fatal to authentic poetry. is to the credit of Ch. Pran Nath Datta that steers clear of both. His Epic takes the enti panorama of Indian History into its comp hensive sweep. Hero as king and as courti Hero as poet and as politician, Hero as sold and as statesman, Hero as saint and as arti all are presented with a gusto that lends ad tional relish to its noble theme and its elev ed style.

I congratulate Ch. Pran Nath Datta his achievement and I hope that before l his inspiring poem will be available to ev body who has succeeded (or has not succeeded) in evolving national consciousı and national dignity.

October 27, 1954.

Jaswant Rai,
Principal
Gandhi Memorial National Col
Ambala Cantt.